

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Ekonomické aspekty soudního řízení v porovnání s jinými alternativami řešení sporů
Economic Aspects of the Legal Proceedings in Comparison with the Others
Alternatives of Dispute Settlement

Student: Bc. Ctirad Daněk

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Ptašník Adam, Ph.D.

Ostrava 2011

Zadání diplomové práce

Student: Bc. Ctirad Daněk

Studijní program: Ekonomika a management

Studijní obor: Ekonomika a právo v podnikání

Téma: Ekonomické aspekty soudního řízení v porovnání s jinými
alternativami řešení sporů
Economic Aspects of the Legal proceedings in Comparison With the
Others Alternatives of Dispute Settlement

1. Úvod
2. Vymezení pojmů týkajících se soudního řízení
3. Další možné alternativy řešení sporů
4. Hodnocení ekonomických aspektů jednotlivých alternativ a jejich vzájemné porovnání
5. Závěr
Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P.: *Civilní proces a organizace soudnictví*, Masarykova univerzita a Doplněk Brno, 2003. 660 s. ISBN 978-80-7239-155-0

WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008. 736 s. ISBN 978-80-7201-726-3

HLAVSA, P.: *Občanský soudní řád, soudní řád správní a předpisy souvisící s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce*, 5. aktualizované vydání, Linde, a.s., Praha, 2008. 648 s. ISBN 978-80-7201-706-5

Vedoucí diplomové práce:
Mgr. Ptašník Adam, Ph.D.

Datum zadání: 26. listopadu 2010

Datum odevzdání: 29. dubna 2011

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh vypracoval samostatně a uvedl jsem veškerou literaturu společně s dalšími prameny.“

Ostrava 29. dubna 2011

Bc. Ctirad Daněk

Děkuji Mgr. Adamovi Ptašnikovi, Ph.D. za jeho odborné vedení a diskuze, které napomohly ke zpracování této diplomové práce.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Soudní řízení	3
2.1	Právní úprava	3
2.2	Rozdělení soudů v České republice	4
2.3	Subjekty řízení	4
2.4	Vymezení pojmu Soud.....	5
2.4.1	Činnosti soudů.....	5
2.4.2	Vnitřní organizace soudů	6
2.4.3	Státní správa soudů.....	6
2.5	Soudce.....	7
2.6	Další soudní osoby	8
2.6.1	Přisedící.....	9
2.6.2	Vyšší soudní úředníci	9
2.7	Účastníci řízení	10
2.7.1	Předpoklady účastenství.....	10
2.7.2	Procesní způsobilost.....	11
2.7.3	Zmocněnec	11
2.8	Druhy soudnictví.....	13
2.9	Průběh řízení	13
2.9.1	Zahájení řízení.....	13
2.9.2	Příprava jednání.....	14
2.9.3	Jednání.....	14
2.9.4	Dokazování.....	15
2.9.5	Rozhodnutí	16
2.9.6	Obecné náležitosti návrhu na zahájení řízení	17
2.10	Odvolání.....	18

2.10.1	Náležitosti odvolání.....	18
2.10.2	Účinky odvolání	18
2.11	Dovolání.....	19
2.12	Náklady řízení.....	19
2.12.1	Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců.....	20
2.12.2	Soudní poplatek	21
3	Další alternativy způsobu řešení sporů	23
3.1	Rozhodčí soud.....	23
3.1.1	Rozhodčí smlouva.....	23
3.1.2	Rozhodci.....	24
3.1.3	Stálé rozhodčí soudy	25
3.1.4	Rozhodčí řízení	25
3.1.5	Rozhodnutí	26
3.2	Mediace.....	27
3.2.1	Definice mediace.....	28
3.2.2	Principy mediace	28
3.2.3	Mediátor	29
3.2.4	Varianty mediace.....	30
3.2.5	Cíl mediace.....	30
3.2.6	Proces Mediace	30
3.3	Další možné formy řešení sporů	32
4	Srovnání ekonomických aspektů jednotlivých alternativ	34
	Parametry (hlediska) rozhodování	34
4.1	Srovnání dle hledisek.....	35
4.1.1	Srovnání dle finančního hlediska	35
4.1.2	Srovnání dle časového hlediska	37
4.1.3	Srovnání dle právní závaznosti rozhodnutí	40

4.1.4	Srovnání dle hledisko využitelnosti	41
4.1.5	Výhody a nevýhody jednotlivých alternativ	41
4.2	Srovnání dle dotazníkového šetření	44
4.2.1	Předmět analýzy	45
4.2.2	Postup a metody analýzy	45
4.2.3	Výsledky analýzy	45
4.2.4	Shrnutí	54
5	Závěr.....	55
	Seznam použité literatury.....	57
	Seznam zkratk	59
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce.....	60
	Seznam příloh	61

1 Úvod

Řešení sporu soudní cestou je pro většinu z nás jistou a univerzální alternativou jak dospět ke zdárnému vyřešení vzniklého sporu. Mnoho lidí však netuší, že existují i další způsoby řešení sporů, které mohou být mnohdy levnější nebo rychlejší alternativou.

Hlavní cílem diplomové práce, je popis soudního řízení, zejména vymezení základních pojmů týkající se soudního řízení a seznámení s dalšími dvěma možnými alternativami řešení sporu se zaměřením na jejich výhody, nevýhody popřípadě konkrétní ekonomické dopady na jednotlivé subjekty. Diplomová práce bude zaměřena zejména na zohlednění finančních nákladů a časové náročnosti, které v sobě obnáší jednotlivé způsoby řešení sporů společně z jejich vzájemným porovnáním. Na základě výsledků se pokusím stanovit, jaké alternativy řešení sporů se jeví jako ekonomicky nejlepší.

Diplomová práce je rozdělena do pěti přehledných kapitol. První kapitola se zabývá úvodem zvoleného tématu.

Ve druhé kapitole je popsáno soudní řízení, jakožto nejvíce známá a univerzální forma řešení sporů. Náplní této kapitoly je seznámení se soudním řízením, dělením soudů, subjekty soudního řízení, druhy soudnictví a průběhem soudního řízení, společně s uvedením příslušných právních norem.

Třetí kapitola je zaměřena na další alternativy řešení sporů, kde jsou detailně vyzdvíženy, dvě ekonomicky nejlépe zhodnotitelné alternativy způsobu řešení sporů. První část třetí kapitoly je věnována rozhodčímu řízení. Druhá část se zabývá mediací a seznámení se s pojmem mediace. Poslední třetí část okrajově zmiňuje další možné alternativy, jak řešit spor.

Čtvrtá kapitola se zabývá komparací jednotlivých alternativ a to ze dvou částí. První část tvoří porovnání způsobů řešení forem z několika předem stanovených ekonomických hledisek a shrnutí jejich výhod a nevýhod. Druhou část tvoří výzkum, ve kterém jsem pomocí dotazníkového šetření získal od veřejnosti potřebná data. Dle získaných dat jsem provedl další komparaci jednotlivých alternativ na základě názoru respondentů.

V této části diplomové práci se opírám o metody primární, jakožto čerpání údajů z tištěných publikací, právních předpisů nebo článků z jiných periodik. Výzkum pomocí

dotazníkového šetření tvoří sběr dat metodou sekundární. V rámci práce byly také použity metody analýzy, syntézy a dedukce.

Poslední kapitolu tvoří závěr, kde jsou shrnuty veškeré poznatky, které byly zjištěny v rámci diplomové práce.

2 Soudní řízení

Tato kapitola se zabývá popisem soudního řízení. Její součástí je uvedení právních norem, které soudní řízení upravují a vymezení základních pojmů spojených se soudním řízením.

2.1 Právní úprava

Moc soudní je v České republice upravena ústavou ČR, tedy zákonem č. 1/1993 Sb., ústava České republiky, a to ve své čtvrté hlavě zákona. Moc soudní je jednou ze tří složek státní moci společně s mocí výkonnou a zákonodárnou.

Pojem soudnictví je vedle zákonodárství a exekutivy, zvláštní funkcí stát v právní oblasti. Můžeme jí definovat jako *„činnost nezávislých soudů jako státních orgánů, vykonávanou podle stanovených pravidel a spočívající v závazném řešení konkrétních případů podle právních norem.“*¹

Soudní řízení v České republice, dále jen v ČR, upravuje nespočet právních norem. Mezi nejznámější patří zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále jen OSŘ nebo sbírka zákonů č. 1/1993 Sb., ústava ČR. V OSŘ jsou uvedeny všechny skutečnosti, které jsou spojeny s výkonem soudní moci v rámci ČR, který rovněž uvádí, že *„každý má právo se domáhat u soudu ochrany práva, které bylo ohroženo nebo porušeno.“*²

Dalším pramenem týkající se soudů a soudců je zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, dále jen ZSS. Tento zákon upravuje soustavu a rozsah činností soudů společně s ustanovováním soudců a přísedících. Rovněž zde můžeme zmínit úpravu zákonem č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících. Dalším důležitým právním předpisem je zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích nebo zákon. Součástí úprav jsou také vyhlášky ministerstva jako např. vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1991 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

¹ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008. s. 25. ISBN 978-80-7201-726-3

² § 3 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

2.2 Rozdělení soudů v České republice

Moc soudní je vykonávána v ČR prostřednictvím soudů. Ústava rozděluje soudy do dvou kategorií, a to na soudy obecné a soud ústavní. Obecné soudy se dále dělá do čtyř skupin na soudy:

1. Soudy okresní
2. Soudy krajské
3. Soudy vrchní
4. Soud nejvyšší

Samostatný celek pak tvoří ústavní soud. Soudy okresní jsou zvány také jako soudy první instance, naopak soudy nejvyšší jsou zvány jako soudy čtvrté instance.

Řešení sporů tak postupuje od soudu první instance směrem vzhůru. Soud vyšší instance není nadřazený soudu nižší instance. Tyto soudy mezi sebou spolupracují. V praxi tak neexistuje, že soud krajský je nadřazený soudům okresním z důvodu vyšší pravomoci, ale z důvodu přezkoumávání rozhodnutí. Při odvolání sice případ postupuje k soudu s vyšší instancí, ale soud vyšší instance rozhodnutí přezkoumá a vrátí ho zpět soudu první instance, společně se závazným právním názorem. Úkolem soudů je rozhodovat o právech, povinnostech a právech chráněných zájmech fyzických a právnických osob a státu. Rovněž rozhodovat o vině a nevině obžalovaného a ukládat mu zákonem stanovené tresty nebo jiná opatření. Do činností soudu spadá také přezkoumávání zákonnosti rozhodnutí jiných orgánů.³

2.3 Subjekty řízení

Vymezení subjektů řízení je součástí každého odvětví, čili nejen právního. Pokud se však zaměříme na oblast práva, je vymezování subjektů řízení důležitým prvkem. Jde totiž v první řadě o to kdo je nositelem práv a povinností v daném odvětví, popřípadě kdo může tato práva a povinnosti vykonávat.

Subjekty řízení tvoří dvě skupiny, které se od sebe liší postavením v procesně právním vztahu. Na jedné straně je to soud a na straně druhé účastníci řízení.

Soud je nadán rozhodovací pravomocí a tak mu přísluší nadřazené postavení. Soudce vystupuje v řízení jako orgán bez ohledu na to, zda je v konkrétním případě představován

³ § 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

senátem či samosoudcem nebo zda jeho jménem vstupuje notář, jako soudní komisař nebo vyšší soudní úředník, popřípadě soudní vykonavatel.

Účastníci řízení jsou sice v postavení vůči soudu podřízeném, ale na jejich vůli záleží, jak bude celý proces postupovat. Nelze tedy z jejich podřazenosti soudu vyvozovat, že je jejich postavení méně důležité.

2.4 Vymezení pojmu Soud

Soudy chápeme jako instituce, prostřednictvím kterých zajišťuje stát ochranu práv, jako jednu ze svých základních funkcí. Touto svou úlohou plní soudy svou procesní činnost. Tím se dostáváme k tomu, že pojem soud má dva úhly pohledu. Jednak se jedná o státní orgán, který je začleněný určitým způsobem do státního mechanismu, ale na druhé straně vystupuje jako procesní subjekt, který má nezastupitelnou úlohu.⁴

Procesním postavením soudu rozumíme jeho pozici v procesním vztahu a jeho interakci s jinými procesními subjekty za určitým cílem. Vztah ve sporném řízení jej charakterizuje jako celek, ale ve skutečnosti je to vztah mezi třemi subjekty. Dvě strany tvoří strany odpůrců, zatímco soud vystupuje jako třetí nezúčastněná strana a není nositelem žádného hmotného práva. Soud je nestranný nejen ve smyslu nepodjatosti, ale zejména ve smyslu zásadní odlišnosti stran. Soud má za úkol řešit konflikt mezi stranami. Co se týče vztahu k účastníkům řízení, soud vůči nim vystupuje jako autorita. Autorita soudu se projevuje především ve způsobu vedení a řízení jednání.

Celková pozice soudu je dána i tím, že v procesu zásadně neodehraje nic bez jeho přímé účasti, vlivu nebo následné kontroly. To je dokazuje, že soud je účastníkem i dílčích procesních vztahů, ke kterým během řízení dochází. Povinností soudu je, aby určitý proces dovedl přímo k jeho cíli, a jeho postavení v něm musí být takové, aby mu splnění těchto povinností umožnilo.

2.4.1 Činnosti soudů

Činnosti soudů jsou především dány jejich hierarchií.

- a) Okresní soudy a jim zároveň postavené soudy působí ve velké většině případů, projednávaných v občanském soudním řízení jako soudy prvního stupně.

⁴ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 102. ISBN 978-80-7201-726-3

- b) Krajské soudy mají dvojí roli. Působí především jako soudy odvolávací (soudy druhého stupně), v případech kdy soudem prvního stupně byl okresní soud. Zároveň působí jako soudy prvního stupně v zákonem stanovených případech.
- c) Vrchní soudy jsou odvolacími soudy v případech, kdy soudem prvního stupně byl soud krajský.
- d) Nejvyšší soud rozhoduje především o dovolání jako mimořádném opravném prostředku proti pravomocným rozhodnutím krajských a vrchních soudů jako soudů odvolacích. Dále rozhoduje ve zvláštních případech stanovených zákonem. Ve věcech správních se jedná o vrcholný soudní orgán. Nejvyššímu soudu a nejvyššímu správnímu soudu, jakožto vrcholným orgánům, připadá i úloha sjednocovat soudní judikaturu.

2.4.2 Vnitřní organizace soudů

Vnitřní organizace soudů spočívá především v jejich dělení na určitá soudní oddělení, jejich počet závisí počtu senátů a samosoudců. U nejvyššího soudu se tvoří tři kolegia, která mají jak organizační tak procesní funkci. Organizační schéma soudu ČR je součástí přílohy č. 1.

U každého soudu působí funkcionáři soudu, k nimž se řadí předseda soudu místopředseda, předsedové senátu a ředitel správy soudců. Ředitele správy soudců jmenuje a odvolává předseda soudu.

2.4.3 Státní správa soudů

Státní správa má za úkol vytvořit pro soud také podmínky, které umožňují soudům řádně vykonávat jejich činnost. Dále také vykonávají dohled činností soudů v mezích stanovených zákonem. Výkon těchto činností je pro řádný chod soudnictví nezbytností.

Ústředním orgánem státní správy soudů je Ministerstvo spravedlnosti ČR. Některé úkony, spojené se státní správou soudů, může vykonávat i předseda nejvyššího soudu (popřípadě jeho místopředseda), pokud se jedná o úkony týkající se Nejvyššího soudu.

Dalšími orgány státní správy soudů jsou jednotliví předsedové soudů, kteří mohou pověřit určitými úkony státní správy i své soudce, ale jen za předpokladu souhlasu soudců.

Rozsah činnosti státní správy soudů

Rozsah činností státní správy zahrnuje působnosti personální povahy, organizační, hospodářské, rozpočtové atd. Z hlediska vlivu na soudní proces bychom tyto činnosti mohli označit jako dohledové. Tato činnost se zaměřuje zejména na dodržování zásad soudcovské etiky, důstojnost jednání a na plynulost jednání. Prostředky, kterými se tento dohled uskutečňuje, je dán především justičními statistikami, dohledem na úroveň jednání a rychlostí vyřizování stížností. Dohledová činnost se týká jen procesního postupu, a to zejména dodržování zákonných povinností, nikoliv rozhodnutí.

2.5 Soudce

Soudcem může být ustanoven každý občan české republiky, který je způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, má úplné vysokoškolské právnické vzdělání, je starší 25 let a má vykonanou odbornou justiční zkoušku. Zvláštní zákon může stanovit i další podmínky a postup, při přezkoumávání předpokladů a morálních vlastností, nutných pro vykonávání funkce soudce.⁵

Soudci jsou do svých funkcí jmenováni prezidentem České republiky a jejich funkční období není nijak časově omezeno. Způsobilost vykonávání funkce soudce začíná dnem složení slibu ve znění:⁶

„Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit zákony, budu je vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a v souladu s nimi budu rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě.“⁷

Soudce může být ze své funkce odvolán na základě rozhodnutí kárného soudu, jestliže závažným způsobem porušil své soudcovské povinnosti. Návrh na odvolání soudců podává ministr spravedlnosti popřípadě ministr obrany, pokud se jedná o odvolání soudců soudů vojenských. Jejich funkce zaniká dnem doručení rozhodnutí o odvolání.⁸ Soudce se může své funkce vzdát na základě oznámení o vzdání se funkce soudce, které musí být doručeno orgánu, který soudce jmenoval. V tomto případě funkce zaniká uplynutím tříměsíční lhůty následující po měsíci, kdy bylo toto oznámení doručeno příslušnému

⁵ § 34 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁶ § 35 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁷ § 37 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁸ § 44 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

orgánu.⁹ Soudce ztrácí svou funkci i tehdy, pokud pozbude státního občanství České republiky.¹⁰

Soudce může být své funkce zproštěn proti své vůli, pokud bylo zjištěno, že jeho zdravotní stav mu trvale nedovoluje řádně vykonávat své soudcovské povinnosti. Zproštění funkce soudce nastává i v okamžiku dovršení 65 let soudce. O zproštění funkce rozhoduje ministr spravedlnosti nebo ministr obrany pokud se jedná o soudce vojenského soudu.¹¹

Posledním případem je zánik funkce soudce ze zákona, kdy se soudce dopustil spáchání trestného činu. V takovém případě soudce pozbývá své funkce dnem právní moci rozsudku, kterým byl odsouzen pro spáchání úmyslného trestného činu nebo dnem právní moci rozhodnutí, kterým byl zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo kterým byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena.¹²

Základní povinnosti soudců

S funkcí vykonávání soudce soudcům plynou jisté povinnosti, které musí striktně dodržovat.

Soudci jsou povinni vykonávat svědomitě své povinnosti, zvyšovat si své odborné znalosti a při výkonu funkce i v občanském životě dodržovat soudcovskou etiku a zdržet se všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů. Dále soudci nejsou oprávněni ke stávkám ani k jiným činnostem, které by měly za následek znemožnění činnosti soudnictví. Soudci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o věcech, o kterých se dozvěděli ve své úřední činnosti, a to i po zániku své funkce pokud nebyli této povinnosti zproštěni ze zákona nebo osobou k tomu povolanou.¹³

2.6 Další soudní osoby

Dalšími soudními osobami se rozumí osoby odlišné od osob soudců, které mohou vykonávat některé procesní úkony jménem soudu nebo se na nich podílet.

⁹ § 45 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

¹⁰ § 48 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

¹¹ § 46 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

¹² § 47 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

¹³ § 54 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

2.6.1 Přisedící

Přisedící se od osoby soudce odlišuje především tím, že se od něj nevyžaduje odborná způsobilost a, že nevykonává svou činnost jako povolání. Přisedícím může být člověk starší 25 let se zkušenostmi a morálními vlastnostmi potřebnými pro výkon této činnosti.¹⁴ ZSS uvádí, že „*přisedícím může být ustanoven každý občan republiky, který je způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, jestliže jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat, v den ustanovení dosáhl věku 25 let a souhlasí se svým ustanovením za soudce nebo přisedícího a s přidělením k určitému soudu.*“¹⁵

Přisedící není jmenován, ale volen zastupitelstvy obcí jde-li o přisedícího okresního soudu nebo zastupitelstvy krajů jde-li o přisedícího krajského soudu. Funkčním obdobím jsou 4 roky. Po svém zvolení skládají přisedící slib do rukou předsedy soudu, u kterého budou působit. Počet přisedících soudu se stanoví tak, aby nezasedali zpravidla více jak 20 dní ročně. Funkce přisedícího je funkcí veřejnou a za její výkon náleží přisedícímu zákonem stanovené náhrady.

Zánik funkce přisedícího nastává v zákonem stanovených případech. Jedním z nich je uplynutí funkčního období. Dále pak ztráta předpokladů na to stát se přisedícím, smrt nebo odsouzení pro úmyslný trestný čin. Přisedící může být z funkce odvolán, a to stejným orgánem, který ho do funkce zvolil, tedy zastupitelstvem, pokud nějakým způsobem porušil své povinnosti nebo mu jeho zdravotní stav nedovoluje řádně vykonávat funkci přisedícího.¹⁶

2.6.2 Vyšší soudní úředníci

Za vyšší soudní úředníky se považují osoby, které jsou oprávněny samostatně provádět úkony soudu v zákonem stanoveném rozsahu. Základem postavení vyšších soudních úředníků je jejich pracovní poměr ke státu. Vyšším soudním úředníkem se může stát bezúhonný občan, který úspěšně složil předepsané studium vyšších soudních úředníků, které může být nahrazeno studiem práva.¹⁷

¹⁴ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 137. ISBN 978-80-7201-726-3

¹⁵ § 34 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

¹⁶ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 137. ISBN 978-80-7201-726-3

¹⁷ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 138-139. ISBN 978-80-7201-726-3

Zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících říká, že vyšší soudní úředník je osoba, která je oprávněna jednat samostatně úkony soudu pouze v rozsahu tohoto zvláštního předpisu v občanském soudním řízení, trestním řízení a jiném soudním řízení.¹⁸ Vyšší soudní úředník může provádět úkony soudu prvního stupně ve věcech zejména o návrzích na vydání platebního rozkazu, řízení o dědictví, řízení ve věcech péče o nezletilé, řízení o úschovách, s umoření listin, o výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, smírčí řízení, řízení o určení otcovství atd.¹⁹ Podrobný výčet případů je uvedený v § 9, § 10, § 11, § 12 a § 13, zákona 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících.

Konkrétní rozsah činností vyšších soudních úředníků určuje rozvrh práce. Vyšší úředníci jsou vyloučení z projednávání a rozhodování věcí obdobně jako soudci. Pokud vyšší soudní úředník absolvoval vysokoškolské právnické vzdělání, mohou se přihlásit k odborné justiční zkoušce. Na rozdíl od justičních čekatelů nemusí absolvovat přípravnou službu, ale jejich činnost ve funkci vyššího soudního úředníka musí trvat minimálně po dobu 5 let.²⁰

2.7 Účastníci řízení

Pojem účastníka je jedním z ústředních pojmů v rámci civilního řízení. Jedním z hlavních důvodů je ta skutečnost, že žádné řízení nemůže existovat bez minimálně jednoho účastníka. Pojem účastníka řízení je přesně vymezen, jde tedy o „*terminus technicus*“. Proto musí soud od začátku řízení přesně vědět kdo je jeho účastníkem.

Existuje mnoho mylných informací o podobě účastníka řízení. Účastníkem může být i ten, kdo osobně nikdy do jednací síně soudu nevstoupil, naopak účastníkem nemusí být ten, kdo je jednání u soudu přítomen, tzn., účastní se, ale jen v podobě diváka. Účastníky sporného řízení označuje soud jako žalovaného na jedné straně a žalobce na straně druhé. V řízení nesporném je účastník označován termíny navrhovatel popř. odpůrce²¹.

2.7.1 Předpoklady účastenství

Občanský soudní řád říká, že „*způsobilost být účastníkem má ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti.*“²² Tedy kdo může být subjektem práva, musí mít i

¹⁸ § 1 zákona č. 189/1994 o vyšších soudních úřednících

¹⁹ § 9 zákona č. 189/1994 o vyšších soudních úřednících

²⁰ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 138-139. ISBN 978-80-7201-726-3

²¹ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 141-143. ISBN 978-80-7201-726-3

²² § 19 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

možnost být i subjektem procesu sloužícího k jeho ochraně. Způsobilost mají tedy fyzické osoby dle § 7 Občanského zákoníku, právnické osoby dle § 18 Občanského zákoníku a stát. Fyzické osoby mají tuto způsobilost od narození a jsou jejími nositeli po celý život. Právnické osoby mají způsobilost k právům a povinnostem od svého vzniku, tedy dnem kdy je PO zapsána do Obchodního rejstříku. Stát je právnickou osobou co se týče účasti v občanskoprávních vztazích, proto má taky způsobilost být účastníkem řízení.²³

2.7.2 Procesní způsobilost

Procesní způsobilosti se rozumí „*způsobilost vykonávat samostatně procesní úkony, neboli, způsobilost před soudem samostatně jednat.*“ Fyzické osoby nabývají této způsobilosti dosáhnutím věku 18 let, tedy zletilostí. Fyzická osoba může být způsobilosti k právním úkonům zbavena nebo v ní omezena. Takové zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům se odráží i v procesní způsobilosti. Osobě, která byla zbavená této způsobilosti tak ztrácí způsobilost procesní a nemůže jednat před soudem samostatně. Osoby, kterým byla způsobilost k právním úkonům, omezena mohou jednat před soudem jen ve stanoveném rozsahu. U cizinců se jejich procesní způsobilost řídí právním řádem státu, kterého jsou příslušníky. Postačí však, pokud je cizinec procesně způsobilý dle právního řádu ČR.

U právnických osob se procesní způsobilost nerozlišuje a tak splývá se způsobilostí být účastníkem řízení. Právnická osoba nemůže jednat sama za sebe a tak za ní jedná jejím jménem. Tyto osoby se prokazují pověřením nebo listinou, že se jedná o statutárního zástupce. Právnická osoba si může rovněž zvolit zástupce, který za ní jedná na základě plné moci.

Stát před soudem vystupuje jako organizační složka státu, respektive jejím jménem jedná vedoucí organizační složky státu nebo jím pověřený zaměstnanec.²⁴

2.7.3 Zmocněnec

Zmocněnců může být v civilním procesu několik. Zákon udává, že zmocněncem může být vždy jen fyzická osoba s výjimkami dané § 26 Občanského soudního řádu a to:

- a) Advokátem

²³ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 143-147. ISBN 978-80-7201-726-3

²⁴ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 143-147. ISBN 978-80-7201-726-3

- b) Notářem
- c) Patentovým zástupce v omezeném rozsahu
- d) Obecným zmocněncem

Advokát

Advokát může být zmocněncem účastníka v kterémkoliv řízení, záleží pouze na vůli účastníka. Neexistují u něj zákonná omezení jako u jiných zmocněnců.

Notář

Notář může účastníka zastupovat jen v omezeném rozsahu, a to v rozsahu svého oprávnění, stanoveného notářským řádem a to zpravidla ve věcech nesporných s výjimkami daných zákonem.

Patentový zástupce

Patentový zástupce může účastníka zastupovat jen v rozsahu daném zákonem č. 237/1991 Sb., o patentových zástupcích, který uvádí „že *patentový zástupce poskytuje odbornou pomoc fyzickým a právnickým osobám ve věcech průmyslového vlastnictví tím, že za podmínek a v rozsahu stanovenými zákony o řízení před soudy je zastupuje v řízení před soudy a dále je zastupuje před Úřadem průmyslového vlastnictví, popřípadě jinými správními orgány a poskytuje jim odbornou pomoc.*“²⁵

Obecný zmocněnec

Obecným zástupcem může být kterýkoliv občan způsobilý k právním úkonům, a to ve kterékoliv civilní věci. Soud však může svým rozhodnutím, že takové zastoupení nepřipouští, jestliže zástupce zřejmě není způsobilý k řádnému zastupování nebo pokud vystupuje v různých věcech opětovně.²⁶

Existuje ještě další spektrum organizací, jako jsou odborové organizace nebo úřady pro mezinárodně právní ochranu dětí popřípadě další právnické osoby působící v tomto odvětví, ale jejich popis není předmětem diplomové práce.

²⁵ § 2 zákona č. 257/1991 o patentových zástupcích

²⁶ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 154-158. ISBN 978-80-7201-726-3

2.8 Druhy soudnictví

Přestože soudnictví je chápáno jako jeden celek, existují zde znaky nebo povaha práv, kterými je poskytována právní ochrana subjektům, která ovlivňují činnosti soudu natolik, že můžeme mluvit o rozdělení soudnictví na jednotlivé druhy soudnictví. Prof. JUDr. Alena Winterová je ve své knize dělí na:

- a) Soudnictví civilní
- b) Soudnictví trestní
- c) Soudnictví správní
- d) Soudnictví ústavní

Tato diferenciaci se projevuje především v rozdílných postupech soudů a dalších subjektů, které se soudu účastní.²⁷

2.9 Průběh řízení

Průběh řízení je upraven v části třetí občanského soudního řádu. Jelikož se práce zabývá ekonomickými a tím i časovými aspekty soudního řízení, je třeba zmínit celý průběh řešení sporu před soudem.

2.9.1 Zahájení řízení

Soudní řízení se zahajuje dvěma způsoby, na základně návrhu a bez návrhu. Návrh na soudní řízení musí obsahovat podstatné náležitosti. Podaný návrh se též nazývá žalobou.²⁸

Zahájení řízení bez návrhu se týká zejména ve věcech péče o nezletilé, o způsobilosti k právním úkonům, opatrovnické péče atd. (viz § 81). O zahájení řízení vydá předseda senátu usnesení, které se doručuje účastníkům řízení do vlastních rukou.²⁹

Řízení je zahájeno datem, kdy došel soudu návrh o zahájení řízení nebo datem, které je uvedeno na usnesení, podle něhož se řízení zahajuje bez návrhu.³⁰

Po zahájení řízení soud postupuje tak, že bez dalších návrhu usiluje o to, aby byl spor co nejrychleji projednán a rozhodnut, přičemž klade důraz na vyřešení sporu smírně.³¹

²⁷ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 30-32. ISBN 978-80-7201-726-3

²⁸ § 79 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

²⁹ § 81 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

³⁰ § 82 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

Účastníci řízení jsou povinni doplnit důkazy na požádání soudu, tvrdit všechny významné věci důležité pro rozhodnutí soudu a dbát pokynů soudu. Soud může pokračovat v řízení, i když jsou účastníci řízení nečinní.³²

2.9.2 Příprava jednání

Při přípravě jednání se zjišťuje, zda byly odstraněny skutečnosti, které mohou nějakým způsobem bránit v jednání nebo zda jsou odstraněny případné vady v návrhu o zahájení řízení. Řízení může skončit, pokud nastanou skutečnosti, které nelze odstranit nebo soud odmítne návrh na zahájení řízení.³³ Příprava jednání následuje bezprostředně po zahájení soudního řízení.

Přípravné jednání

K přípravnému jednání jsou svoláni všichni účastníci popř. jejich zástupci prostřednictvím předvolání. Předvolání musí být doručeno účastníkům do vlastních rukou. Pomocí přípravného jednání se objasní, zda jsou splněny všechny podmínky řízení, popřípadě se odstraní zjištěné nedostatky. Dále jsou účastníci požádáni, aby doplnili svá tvrzení nebo aby doplnili další procesní povinnosti. Součástí přípravného jednání je také nabídka smíru účastníkům řízení. Pokud se k včas a řádně k přípravnému jednání nedostaví obžalovaný a neuvede žádné závažné skutečnosti, kterému by mi v tom bránily, soud uzná nárok žalobce. Naopak, pokud se k přípravnému jednání nedostaví žalobce a neuvede žádné skutečnosti, které by mu v tom bránily, soud řízení zastaví. Lhůta pro předvolání obou stran nesmí být kratší než 20 dnů před konáním přípravného jednání.³⁴

2.9.3 Jednání

Předvolání k jednání musí být účastníkům doručeno nejméně 10 dní před konáním samotného jednání.³⁵ Jednání je veřejné s výjimkou, kdy řízení provádí notáři jakožto soudní komisaři. Veřejnost může být také vyloučena, pokud při jednání hrozí unik utajovaných informací, chráněných zvláštním zákonem, obchodních tajemství nebo mravních záležitostí.³⁶ Hlavní slovo v jednání má předseda senátu, který jednání zahajuje, řídí a končí.³⁷ Po zahájení jednání soud vyzve navrhovatele (žalobce), aby přednesl návrh

³¹ § 100 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

³² § 101 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

³³ § 114 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

³⁴ § 114c zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

³⁵ § 115 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

³⁶ § 116 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

³⁷ § 117 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

na zahájení řízení (žalobu) a žalovaného, aby sdělil písemné vyjádření. Pokud je to nutné, soud vyzve účastníka, aby své výroky doplnil, popřípadě doplnil důkazy, které jeho výroky prokazují.³⁸ Pokud účastník neuvedl všechny rozhodné skutečnosti nebo zda tyto skutečnosti uvedl neúplně, může ho soud vyzvat, aby tvrzení doplnil a poučit jej co plyne z toho, pokud tak neučiní.³⁹

Jednání může být odročeno jen ze závažných důvodů. Při odročení jednání je soud povinen sdělit účastníkům den, kde se bude konat další jednání. Předvolání k odročenému jednání musí být doručeno účastníkům nejméně 5 dnů před konáním jednání.

2.9.4 Dokazování

Všichni účastníci jsou povinni uvést důkazy k prokázání svých tvrzení u soudu. Soud pak sám uzná za vhodné, které z důkazů provede. Soud může také provést jiné důkazy než důkazy navrhované účastníky v případech, kdy jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu. Dokazování provádí soud přímo při jednání a účastníci se mohou vyjadřovat k jednotlivým návrhům na důkazy jakožto i k jednotlivým důkazům.⁴⁰

Důkazem se rozumí všechny prostředky, kterými lze zjistit stav dané věci. Jedná se zejména o výsledky svědků, znalecké posudky, vyjádření právnických osob, fyzických osob, vyjádření jiných orgánů nebo ohledání účastníků.⁴¹ Každá fyzická osoba se musí dostavit k soudu, pokud jí soud předvolá. Je vázaná slibem mluvit pravdu a nic nezamlčovat. Výpověď může zamlčovat jen v případě, pokud by svou výpovědí způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.⁴² Soud může ustanovit znalce, který vypracuje posudek spojený se sporem. Soud ustanovuje znalce pouze v případech, kdy rozhodnutí na posouzení skutečností, závisí na odborném znaleckém posudku. Znalec je soudem vyslýchán a soud mu může nařídit, aby znalecký posudek vypracoval v písemné podobě. Tento znalecký posudek může být přezkoumán jiným znalcem, aby byla potvrzena jeho důvěryhodnost.⁴³ Každý je povinen sdělit soudu veškeré skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí.

Ohledání předmětu se provádí na místě, za přítomnosti všech účastníků. Ohledání předmětu lze provést i za jednání, kdy je majitel předmětu povinen předmět vydat na

³⁸ § 118 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

³⁹ § 118a zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁴⁰ § 122 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁴¹ § 125 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁴² § 126 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁴³ § 127 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

požádání soudu. Toto ohledání se provádí zejména u předmětů, které lze k soudu jednoduše dopravit.⁴⁴

Důkaz výsledkem lze využít pouze za souhlasu osoby, která je vyslýchána a pokud si důkazní materiál není možno obstarat jinak.⁴⁵

Veškeré důkazy soud hodnotí dle své úvahy a to jak jednotlivě tak komplexně v jejich vzájemné souvislosti. Soud přihlíží také k tomu, co vyšlo najevo během řízení a co uvedli účastníci ve svých výpovědích.⁴⁶

2.9.5 Rozhodnutí

Soud může rozhodnout několika způsoby. Jedním ze způsobů je rozsudek. Rozsudkem rozhoduje soud o věci samé a mělo by jím být rozhodnuto o celé projednávané věci.⁴⁷ Rozsudek je vyhlášen veřejně „jménem republiky“ společně s výrokem rozsudku, odůvodněním a poučením o odvolání. Vyhlášení rozsudku se zpravidla provádí na konci jednání, které předcházelo vyhlášení daného rozsudku, pokud tak není možné, soud odročí jednání.⁴⁸ Nejdéle však na dobu 10 kalendářních dnů. Rozsudek má písemnou podobu a je doručen všem účastníkům do vlastních rukou.

Usnesení je druhým ze způsobů rozhodnutí soudu. Pokud není zákonem dáno jinak, soud rozhoduje usnesením.⁴⁹ Usnesení vyhláší předseda senátu všem přítomným účastníkům. Obsahem usnesení soudu je uveden soud, který toto usnesení vydal, jména a příjmení soudců a účastníků řízení popřípadě jejich zástupců. Usnesení musí rovněž obsahovat odůvodnění a poučení o tom zda je přípustný některý z opravných prostředků.⁵⁰ Soud je vázán usnesením, jakmile jej vyhlásil a je vykonatelné jejím doručením.⁵¹

Platební rozkaz je třetím rozhodnutím soudu a je rozhodnutím, které soud může vydat, aniž by vyslechla žalovaného a to i bez výslovné žádosti žalobce, pokud je předmětem žaloby právo týkající se zaplacení určité peněžité částky. Platebním rozkazem soud uloží žalovanému povinnost zaplatit uplatněnou pohledávku a náklady řízení a to do

⁴⁴ § 130 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁴⁵ § 131 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁴⁶ § 132 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁴⁷ § 152 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁴⁸ § 157 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁴⁹ § 167 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁵⁰ § 169 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁵¹ § 171 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

15 dnů ode dne doručení platebního rozkazu žalovanému do vlastních rukou.⁵² Platební rozkaz nelze vydat pokud:

- a) Není znám trvalý pobyt žalovaného
- b) Má být platební rozkaz zaslán žalovanému do ciziny⁵³

Elektronický platební rozkaz

Elektronický platební rozkaz musí být podán na elektronickém formuláři. Dále musí být podepsán platným a zaručeným elektronickým podpisem žalobce a nesmí převyšovat peněžité plnění ve výši 1 000 000 Kč.⁵⁴

Evropský platební rozkaz

U Evropského platebního rozkazu platí stejné náležitosti jako u obecného platebního rozkazu.⁵⁵

2.9.6 Obecné náležitosti návrhu na zahájení řízení

Podání návrhu na zahájení řízení může být podáno v písemné formě, v jistých případech i ústně. Písemná forma návrhu musí mít podobu listinnou nebo elektronickou. Ústní podání návrhu je zaznamenáno do protokolu u příslušných okresních soudů, které jsou povinny tyto protokoly postoupit bez zbytečných průtahů příslušným soudům. Návrhy podány elektronickou formou musí být to 3 dnů písemně doplněny o své originály případně písemným podáním stejného znění s výjimkou o podání návrhu na zahájení řízení v elektronické podobě doplněnou o zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu vydaný akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb.

Z podání musí být patrné, kdo je vystavuje, komu je určeno (jakému soudu), jaké věci se týká s uvedením data a podpisu vystavce. Podání musí být vyhotoveno v několika stejnopisech tak, aby stejnopis obdrželi všichni účastníci řízení a příslušný soud.

Společně s obecnými náležitostmi musí návrh obsahovat jména příjmení, bydliště a popřípadě i rodná čísla všech účastníků společně s označením důkazů a práva, jež se navrhovatel (poškozený) dovolává a vylicení všech skutečností. Pokud se jedná o spor

⁵² § 173 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁵³ § 172 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁵⁴ § 174a zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁵⁵ § 174b zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

vyplývající z obchodních vztahů je nutné návrh doplnit o identifikační čísla právnické popř. fyzické osoby.⁵⁶

2.10 Odvolání

Odvolání je jediným řádným opravným prostředkem, kterým lze napadnou rozhodnutí okresního nebo krajského soudu. Odvolání se podává maximálně do patnácti dnů od doručení písemného rozhodnutí soudu. Odvolání lze možno podat i po uplynutí patnáctidenní lhůty v případě, že se odvolatel řídil mylným poučením soudu. Pokud u soudu nezaznělo poučení o odvolání, může odvolatel podat Odvolání do tří měsíců od doručení rozhodnutí do vlastních rukou. Rozhodnutí nenabývá právní moci, pokud odvolací soud pravomocně nerozhodne odvolání. Odvolatel může své odvolání vzít kdykoliv zpět. V tom případě odvolací soud odvolací řízení zastaví. Odvolatel tímto úkonem ztrácí právo se znovu odvolat.⁵⁷

2.10.1 Náležitosti odvolání

Z odvolání musí být patrné, komu je odvolání určeno, kdo jej činí, které věci se týká a co jím sleduje s připojením podpisu a data vyhotovení. Dále musí odvolání obsahovat, proti kterému rozhodnutí odvolání směřuje, v jakém rozsahu je napadá, v čem je spatřována nesprávnost daného rozhodnutí (odvolací důvod) a čeho se odvolatel domáhá (odvolací návrh). Odvolatel může měnit odvolací důvody a odvolací návrhy i po uplynutí lhůty k odvolání. Odvolání může podat pouze ten, kdo je k tomu oprávněn.⁵⁸

2.10.2 Účinky odvolání

Včas podané odvolání oprávněnou osobou má napadené rozhodnutí účinek „*suspenzivní a devolutivní*“.⁵⁹

Suspenzivní účinek odvolání

Suspenzivní účinek neboli účinek odkladný, znamená, že v důsledku řádně podaného odvolání se odkládá právní moc napadeného rozhodnutí do té doby, dokud o odvolání nerozhodne odvolací soud. Vykonatelnost rozhodnutí se odkládá jen v případě, že

⁵⁶ § 42 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád

⁵⁷ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 434-453. ISBN 978-80-7201-726-3

⁵⁸ § 205 zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád Občanský soudní řád

⁵⁹ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 449-453. ISBN 978-80-7201-726-3

rozhodnutí je vykonatelné až po právní moci. Naopak usnesení je zásadně vykonatelné bez ohledu na právní moc a může být odložena jen ve výjimečných případech.

Devolutivní účinek odvolání

Devolutivní účinek rozhodnutí přesouvá rozhodnutí o opravném prostředku na odvolací soud. Soud, který napadené rozhodnutí vydal je jím vázán. U odvolacího soudu působí zejména soudci s delší praxí a tím pádem i větší rozhodovací zkušeností. Ze zákona je z rozhodování vyloučen soudce, který projednával nebo rozhodoval věc u soudu prvního stupně.⁶⁰

2.11 Dovolání

Dovolání je mimořádným opravným prostředkem kdy se lze napadnout rozhodnutí odvolacího soudu, které již nabylo právní moci. Jelikož jde o mimořádný opravný prostředek je dovolání vázáno na výlučně stanovené případy, které jsou uvedeny v zákoně.⁶¹

2.12 Náklady řízení

Náklady soudního řízení se od sebe liší dle své povahy. Náklady, které jsou spojeny s činností soudní soustavy, tzv. všeobecné náklady, nese stát a jsou součástí rozpočtové politiky. Tímto stát realizuje existenci soudní moci jako jednu ze složek moci státní.

Každé jednotlivé soudní řízení je však spojeno i s dalšími náklady a které jsou nucení vynaložit účastníci řízení, popřípadě další osoby. Jde o náklady, které vznikají přímo účastníkům, kteří jsou donuceni z protiprávního jednání jiných osob bránit svá ohrožená nebo porušená práva. Jedná se především o soudní poplatky, hotové výdaje, ztráty na výděлку, odměny advokáta atd. Mimo to vznikají náklady i dalším osobám zúčastněným na řízení popř. státu. Náklady v řízení plní dvě významné funkce. Jde o funkci preventivní, která eliminuje riziko zneužívání soudů a funkci sankční. Sankční funkce je založena na tom, že osoba, která svým protiprávním jednáním zapříčinila skutečnost, že se druhá osoba

⁶⁰ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 449-453. ISBN 978-80-7201-726-3

⁶¹ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 461-470. ISBN 978-80-7201-726-3

musela bránit pomocí soudního řízení, ponese sankci v podobě povinnosti náhrady veškerých nákladů, které vzniknou druhé osobě.⁶²

2.12.1 Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců

Touto problematikou se zabývá vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. Tato vyhláška říká, že k hotovým výdajům účastníka náleží zejména náhrady za jízdné, stravné a nocležné. Výpočet ztráty účastníka, který je v pracovním poměru nebo v poměru jemu obdobném je představuje průměrný výdělek tohoto pracovníka vypočtený dle zvláštního předpisu (*Zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku*). Účastník prokazuje svou průměrnou výši výdělku prostřednictvím potvrzení od svého zaměstnavatele, ve kterém je uvedeno, jakou částku zaměstnavatel zaměstnanci srazí a zda mu ji vůbec srazí. Pro účastníka, který není v pracovním poměru nebo jemu obdobném poměru, ale je výdělečně činný, se stanoví ztráta jako částka vypočtená ze základu daně z příjmů pro fyzické osoby v poměru k počtu hodin stanovené zvláštním předpisem (*zákon č. 286/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů*) připadajícím na daný kalendářní rok. Výši vypočteného základu daně z příjmů fyzických osob vykazuje účastník předložením posledním platebním výměrem orgánu, který provádí správu daně, který předcházet dni, ke kterému účastník uplatňuje náhradu.⁶³

Účastníkům se hradí pouze účelné, skutečné a hospodárné cestovní výdaje pomocí hromadných dopravních prostředků. Účastník může také s předchozím souhlasem užít i vlastní motorové vozidlo. Pak se mu náhrada nákladů počítá dle zvláštního předpisu.⁶⁴ (*Zákon č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách*).

Pro určení výše náhrady nutných výdajů nebo náhrady ztráty z výdělku zákonného zástupce nebo zástupce, který není považován za advokáta, platí stejné ustanovení jako pro účastníka řízení. Náhrady poskytované soudním znalci, tlumočníkům a jiným osobám, jsou dány zvláštním předpisem.

⁶² WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 461-470. ISBN 978-80-7201-726-3

⁶³ § 29 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1991 sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

⁶⁴ § 30 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

2.12.2 Soudní poplatek

Každé soudní řízení v ČR podléhá soudnímu poplatku. Soudní poplatky se vybírají za řízení nebo za jednotlivé úkony. Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích upravuje sazby a poplatníky soudních poplatků. Dle tohoto zákona se za poplatníky považují:

1. U soudu prvního stupně
 - a. Navrhovatel
 - b. Účastníci smírčího řízení
 - c. Žalovaný
 - d. Fyzická nebo právnická osoba, které se týká převedení zápisu v obchodním rejstříku, o kterém rozhodl soud
 - e. Právnický osoba v řízení zahájeném bez návrhu, ve kterém rozhodl soud o její likvidaci nebo o jmenování likvidátora
2. U správního soudnictví
 - a. Osoba, která podala žalobu nebo jiný návrh, kterým se zahajuje řízení
 - b. Kasační stížnost⁶⁵

Sazby poplatků jsou stanoveny pevnou částkou nebo procentem ze základu poplatku. Sazby poplatků za jednotlivé úkony jsou stanoveny pevnou částkou a jsou uvedeny v sazebníku.⁶⁶ Jsou-li pro řízení dle jeho předmětu v sazebníku stanoveny rozdílné sazby poplatků, říká zákon, že se tyto poplatky sčítají.⁶⁷ Základem poplatku stanoveného procentem je cena předmětu řízení vyjádřená peněžní částkou s výjimkou příslušenství předmětu, které se nezapočítává do základu, pokud není samotným předmětem řízení. Pokud je předmětem řízení více peněžních plnění, je základem součet těchto plnění, pokud mají stejnou sazbu poplatku. Jinak tvoří samostatné základy poplatku. Základ poplatku se zaokrouhluje na celé stokoruny dolů. Výsledný vypočtený poplatek se pak zaokrouhluje na celé desítky korun nahoru.⁶⁸

Poplatek je splatný dnem vzniku poplatkové povinnosti. V některých případech do 3 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí, která poplatníkovi nařizuje poplatek zaplatit.⁶⁹

⁶⁵ § 2 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

⁶⁶ § 5 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

⁶⁷ § 6a zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

⁶⁸ § 6 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

⁶⁹ § 7 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

Správu placení poplatků vykonává příslušný soud samostatně nebo za pomoci správy soudu. Soudní poplatky jsou příjmem rozpočtové politiky státu. Poplatky, které nepřevyšují celkovou hodnotu 5 tisíc korun lze platit kolkovými známkami.⁷⁰

⁷⁰ § 8 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

3 Další alternativy způsobu řešení sporů

Řešení sporů pomocí soudního řízení není jedinou cestou jak se domáhat svých práv. Existují taky jiné formy řešení sporů, které jsou mnohdy rychlejší nebo méně nákladnější. V této kapitole jsou zmíněny dvě nejznámější a často využívané formy řešení sporů, které nahrazují, popř. doplňují, mnohdy zdlouhavé soudní řízení.

3.1 Rozhodčí soud

Rozhodčí řízení, rovněž zvané jako arbitrážní řízení, je další z možností jak vyřešit spor mezi účastníky. Tato forma řešení sporů bývá považována za součást civilního procesu. Rozhodčí řízení je upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonů rozhodčích nálezů. „*Tento zákon upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci a výkon rozhodčích nálezů.*“⁷¹ Dále rozhodčí řízení upravuje New Yorská úmluva neboli vyhláška č. 74/1959 Sb., o úmluvě o uznání výkonu cizích rozhodčích nálezů.

V rozhodčím řízení nevystupuje soud jako takový, ale roli „třetího nezúčastněného“ přebírá rozhodce nebo rozhodci, pokud jich je více a zúčastněné strany se tak dohodly. Další zvláštností tohoto řízení je řešení sporů dle zásad spravedlivého a rozumného uspořádání (ekvity).

3.1.1 Rozhodčí smlouva

Jedním z předpokladů rozhodčího řízení je sepsání rozhodčí smlouvy. Rozhodčí smlouva slouží jako dokument, který vypovídá o tom, že v majetkových sporech mezi zúčastněnými stranami, s výjimkou sporů vzniklých s výkonem rozhodnutí a sporů vyvolaných prováděním konkursů nebo vyrovnání, které by jinak byly projednány u soudu, bude rozhodovat jeden nebo více samostatných a nestranných rozhodců popřípadě stálý rozhodčí soud. Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít pouze za předpokladu, pokud by zúčastněné strany mohly o předmětu sporu uzavřít smír.⁷² Smlouva se může týkat:

- a) jednotlivého již vzniklého sporu (smlouva o rozhodci)
- b) všech sporů, které by v budoucnu mohly vzniknout z určitého právního vztahu nebo vymezeného okruhu právních vztahů (rozhodčí doložka)

⁷¹ § 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁷² BĚLOHLÁVEK, A. *Komentář k zákonu o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*. 1. Praha: C. H. Beck, 2004. 701 s. ISBN 80-7179-629-8

Rozhodčí smlouva váže rovněž i právní nástupce stran, pokud to strany ve smlouvě výslovně nevyloučí. Rozhodčí smlouva musí být uzavřena písemně, jinak je považována za neplatnou. Za platnou se považuje smlouva uzavřená elektronickou formou, telegraficky nebo pomocí dálnopisu. Důležitou náležitostí je zachycení obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly.⁷³

3.1.2 Rozhodci

Rozhodci jsou jedním z nejvýznamnějších článků týkajících se rozhodčího řízení, proto je třeba uvést, kdo může být rozhodcem a jaké povinnosti rozhodci ze zákona vyplývají.

Rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý a způsobilý k právním úkonům pokud zvláštní předpis nestanoví jinak. Rozhodcem může být i cizinec, pokud je podle práva svého státu způsobilý k právním úkonům, avšak postačí, je-li způsobilý k právním úkonům podle právě České republiky. Funkce rozhodce je dobrovolná a nikdo není povinen tuto funkci přijmout. S přijetím funkce rozhodce je dotyčný vázán tím, že tuto funkci bude vykonávat v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů společně s dalšími předpisy. Přijetí funkce rozhodce musí být v písemné formě. Rozhodce se může své funkce vzdát jen ze závažných důvodů nebo se souhlasem zúčastněných stran. S plnění funkce rozhodce rozhodcům plynou jisté povinnosti, které musí dodržovat. Jednou z nich je zachování mlčenlivosti o skutečnostech, které se dozvěděli během vykonávání funkce rozhodce. Osoby, které mají být jmenovány rozhodci, jsou určeny v rozhodčí smlouvě. Pokud nejsou výslovně určeny, musí rozhodčí smlouva obsahovat, jakým způsobem budou rozhodci vybráni a jmenováni. Počet rozhodců je dán rovněž rozhodčí smlouvou. Neobsahuje-li smlouva určení rozhodců a jejich počet, každá ze stran jmenuje jednoho rozhodce. Tito rozhodci pak volí předsedajícího rozhodce.⁷⁴ Pokud jedna ze zúčastněných stran nejmenuje rozhodce do 30 dnů od doručení výzvy druhé strany nebo pokud se jmenování rozhodci nemohou dohodnout na osobě předsedajícího rozhodce, jmenuje tuto osobu soud, pokud se strany nedohodly jinak. Konečný počet rozhodců musí být vždy lichý. Soud může jmenovat

⁷³ § 3 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁷⁴ § 7 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

nového rozhodce na návrh kterékoliv zúčastněné strany nebo na návrh rozhodce, pokud se rozhodce vzdá své funkce nebo nemůže činnost rozhodce dále vykonávat.⁷⁵

Tato kapitola se zabývala osobou rozhodců jako takových. Vedle nich v tomto odvětví mohou působit i stálé rozhodčí soudy.

3.1.3 Stálé rozhodčí soudy

Stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny jen na základě zákona. Tyto soudy mohou pak vydávat své řády a statuty, které musí být zveřejněny v Obchodním věstníku. Mezi tyto statuty a řády patří zejména způsob jmenování rozhodců, jejich počet nebo způsob odměňování rozhodců.⁷⁶ Rozhodčí soudy postupují v současné době podle dvou typů řádů, a to dle Obecného řádu (využívaný většinou pro mezinárodní spory) a řádu tuzemského (pro spory bez mezinárodního prvku).⁷⁷

V české republice zatím existují 3 stálé rozhodčí soudy. Jsou jimi:

1. Rozhodčí soud při hospodářské komoře ČR a hospodářské komoře ČR
2. Burzovní rozhodčí soud při burze cenných papírů Praha
3. Rozhodčí soud při českomoravské komoditní burze

3.1.4 Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení je zahájeno žalobou a to dnem, kdy byla žaloba doručena příslušnému rozhodčímu soudu nebo předsedajícímu rozhodci, popřípadě kterémukoliv rozhodci pokud není předsedající rozhodce jmenován. Podání žaloby u rozhodčího soudu má stejné právní účinky jako by byla žaloba podána u soudu obecných. Rozhodčí soud, předsedající rozhodce nebo jakýkoliv jmenovaný rozhodce je povinen na žalobě vyznačit den, kdy mu byla doručena.⁷⁸

Rozhodci jsou rovněž oprávněni k rozhodování o svých pravomocech. Pokud rozhodci dospějí k názoru, že jejich pravomoc k rozhodnutí není dostatečná, rozhodnou o tom usnesením.⁷⁹

⁷⁵ § 9 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁷⁶ § 13 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁷⁷ BĚLOHLÁVEK, A. *Komentář k zákonu o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*. 1. Praha: C. H. Beck, 2004. 701 s. ISBN 80-7179-629-8

⁷⁸ § 14 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁷⁹ § 15 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Rozhodčí řízení se koná v místě, na kterém se obě strany předem dohodly. Pokud není takové místo stranami určeno, určí místo konání samotní rozhodci.⁸⁰

Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost, aby uplatnily svá práva.⁸¹

Strany se mohou dohodnout na postupu, jakým mohou rozhodci vést řízení. V případě nesrovnalostí může mít rozhodující slovo předsedající rozhodce za předpokladu, že k tomu byl zmocněn oběma stranami nebo všemi rozhodci. Rozhodci vedou řízení takovým způsobem, který považují za vhodný. Postupují v souladu se zákonem, bez zbytečných formalit a poskytují stejnou míru příležitosti všem zúčastněným stranám, aby mohly uplatnit svá práva. Řízení je ze zásady neveřejné a vede se vždy ústně, pokud se strany nedohodly jinak.⁸²

Výslech svědků, znalců popřípadě provádějí rozhodci, v případě, že se tyto subjekty k nim dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Stejně zásady platí i při předvádění důkazních materiálů. Existují však i další procesní úkony, které ne rozhodci nemohou provést. V tomto případě tyto úkony provede soud na dožádání rozhodců. Soud je povinen tomuto dožádání vyhovět. Soud tak učiní veškerá rozhodnutí, která jsou v rámci daného provedení dožádání potřebná. Náklady spojené se soudním řízením hradí jmenování rozhodci popřípadě stálý rozhodčí soud.⁸³

3.1.5 Rozhodnutí

Rozhodnutí je konečnou fází rozhodčího řízení. Rozhodnutí může mít dvě podoby:

- a) Vydání rozhodčího nálezu
- b) Usnesení

Rozhodčí nález musí být usnesen většinou rozhodců, vyhotoven v písemné podobě a podepsán alespoň většinou rozhodců. Výrok rozhodčího nálezů musí být určitý. Rozhodčí nález musí také obsahovat i odůvodnění. Výjimku tvoří případ, kdy se obě strany dohodly na tom, že rozhodnutí nemusí obsahovat odůvodnění.⁸⁴

⁸⁰ § 17 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁸¹ § 18 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁸² § 19 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁸³ § 20 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁸⁴ § 25 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Strany se mohou v rozhodčí smlouvě dohodnout na tom, že rozhodčí nález může být na žádost některé ze stran, prozkoumán jinými rozhodci. Nestanoví-li rozhodčí smlouva jinak, musí být žádost o přezkoumání zaslána druhé straně do 30 dnů ode dne, kdy byl žádající straně o přezkoumání rozhodnutí doručen rozhodčí nález. Přezkoumání rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení.⁸⁵

Rozhodnutí usnesením se uplatňuje v těch případech, kdy není vydán rozhodčí nález. Usnesení musí být podepsáno, odůvodněno a doručeno stejně jako rozhodčí nález.⁸⁶

Rozhodci během řízení působí na strany tak, aby se dohodly na smírném vyřešení spor. Smír lze také uzavřít na žádost zúčastněných stran ve formě rozhodčího nálezu.⁸⁷

Rozhodčí nález musí být doručený oběma stranám v písemné podobě. Součástí rozhodčího nálezu je také doložka o právní moci. Rozhodnutí, které není přezkoumatelné nebo u něj uplynula lhůta k podání přezkoumání, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.⁸⁸

Rozhodčí soudy jsou povinné uchovávat rozhodčí nálezy nejméně po dobu 20 let od nabytí právní moci rozhodčího nálezu opatřeného doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení.

Rozhodci jsou povinni do 30 dnů od právní moci rozhodčího nálezu předat do úschovny rozhodčímu soudu, v jehož obvodu byl daný rozhodčí nález vydán, rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení. Výjimku tvoří rozhodčí nálezy vydané mimo území České Republiky. Tyto rozhodčí nálezy se do úschovy soudu nevydávají.

Veškeré archivované rozhodčí nálezy jsou k stranám k dispozici a strany do nich mohou nahlížet a opatřit si z nich opisy.⁸⁹

3.2 Mediacce

V této kapitole bude řešena problematika mediace a vysvětlení základních pojmů spojených s mediací.

⁸⁵ § 27 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁸⁶ § 23 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁸⁷ § 24 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁸⁸ § 28 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁸⁹ § 29 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

3.2.1 Definice mediace

Slovník cizích slov uvádí, že pojem mediace původem pochází z latinského slova „medio“. Medio v překladu znamená prostřední, neurčitý nebo také mediální. Už z významu slova je zřejmé, že člověk, který je mediátorem, bude jakýmsi neutrálním prostředníkem, s jehož pomocí mohou lidé řešit konflikty nebo spory.

V České republice mediaci společně s probací upravuje zákon číslo 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, který říká, že mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávána v souvislosti s trestním řízením⁹⁰. Mediaci lze provádět pouze za výslovného souhlasu obou stran, tedy za souhlasu obviněného i poškozeného.

Lenka Holá, v své knize uvádí že „*mediace je metoda řešení konfliktu komunikací, při níž neutrální kvalifikovaná osoba (mediátor) pomáhá účastníkům konfliktu ve vzájemném dorozumívání, jehož cílem je dosažení vzájemné spokojenosti s procesem a výsledkem řešení konfliktu.*“⁹¹

Mediaci jako alternativní metodu pro řešení sporů vysvětluje také Matoušek. O mediaci se zmiňuje jako o metodě, která sociálně sbližuje lidi a odstraňuje komunikační překážky mezi obviněným a poškozeným.⁹²

Ve výsledku se určitě shodneme, že mediace je jedním ze způsobů, jak řešit konflikt mezi dvěma stranami, a to za pomoci třetí neutrální osoby.

3.2.2 Principy mediace

Stejně jako kdekoli jinde, i v mediaci musí být dodrženy základní principy, které tak zaručí správný postup při řešení sporů nebo konfliktů. Mezi základní principy patří zejména:

- a) Dobrovolnost
- b) Důvěra
- c) Nestrannost

⁹⁰ § 2 zákona č. 257/2000 Sb., o mediační a probační službě

⁹¹ HOLÁ, L. *Mediace – způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. s. 52. ISBN 80-247-0467-6

⁹² MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 140. ISBN 80-7178-548-2.

- d) Změna soupeření na spolupráci
- e) Orientace na budoucnost
- f) Pochopení odlišností
- g) Hledání nových možností
- h) Svoboda rozhodování
- i) Převzetí odpovědnosti
- j) Vyváženost
- k) Nezávislost

Dodržování těchto principů klade ve výsledku velké nároky na mediátora a na klienty. Klienti vstupují do procesu mediace dobrovolně za účelem rychlejšího a levnějšího jednání než by se jim dostalo prostřednictvím soudního líčení. Informace získané díky mediaci jsou důvěrné a nikde se nezveřejňují, pokud se zúčastněné strany nedohodnou jinak. Mediátor musí být za každých okolností nestranný, což je mnohdy velmi složité. Pokud mediátor zjistí, že nemůže dodržet princip nestrannosti, musí od případu odstoupit.

3.2.3 Mediátor

Je jednou z nejdůležitějších postav v procesu mediace. Bez mediátora by nebylo možné proces mediace uskutečnit. Mediátorem se rozumí třetí nestranná osoba, která svým jednáním pomáhá zúčastněným stranám hledat řešení sporů.

„Mediátor je školený profesionál se specifickými dovednostmi, odbornými znalostmi, analytickými znalostmi a zkušenostmi.“⁹³

Mediátor má specifickou roli v procesu mediace, která spočívá v usnadnění komunikace mezi obviněným a poškozeným. Mediátor může zastávat několik rolí, které se v průběhu procesu mediace mohou měnit.

Důležité je, že mediátor je osobou, která pomáhá spor řešit. Nemůže a nemá žádné právo cokoli nařizovat. Mediace je založena na respektování zúčastněných osob, na jejich schopnostech a na jejich vlastním posouzení co potřebují.⁹⁴

⁹³ MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 140. ISBN 80-7178-548-2.

⁹⁴ ŽATECKÁ, E. *Postavení a úkoly probační a mediační služby*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s. r. o., 2007, s. 29. ISBN 978-80-87071-55-7.

Mediátor musí mít potřebnou kvalifikaci, což můžeme chápat jako souhrn schopností u člověka tak, aby mohl v daném rozmezí vykonávat svou práci, jak ji v konkrétním čase vyžaduje společnost.

3.2.4 Varianty mediace

Publikace prof. Aleny Winterové uvádí několik základních variant mediace.

1. Zprostředkování závislou osobou

Třetí osoba může vyřešit spor dvou stran i v případě že se nejedná o zcela nestrannou osobu nebo osobu, která nemá vlastní zájem na řešení sporu. Jistou úlohu mediace už spolu sehrávají zástupci stran, kteří se snaží o urovnání sporu určitým způsobem, založeným na vzájemné dohodě a důvěře. Další metodu představuje úloha „konzultačního inženýra“ podle vzorové smlouvy FIDIC (Federation Internationale Des Ingenieurs – Conseils), který je oprávněn řešit spory mezi stavebníkem a investorem.⁹⁵

2. Částečně závazná mediace

Výsledek mediace může být závazný i v případě dosažení neúplného smírného řešení. Strany mohou uzavřít dohodu o tom, jaké účinky bude mít tato situace ve vztahu k následnému řízení (rozhodčímu nebo soudnímu) s ohledem na dokazování nebo právní otázky. Je možné také stanovit určitou peněží sankci, kterou zaplatí ta strana, která odmítla doporučení mediátora, zatímco druhá strana s tímto doporučením souhlasila.⁹⁶

3.2.5 Cíl mediace

Cílem každé mediace je dosažení dohody mezi zúčastněnými stranami. Cílem mediace by měla být jasně formulovaná, srozumitelná a prakticky uskutečnitelná dohoda, která je společně přijatelná pro všechny zúčastněné. Dohoda může nabývat právní smlouvy, pokud je v písemné podobě a stvrzená podpisy zúčastněných.

3.2.6 Proces Mediace

Jako každý nástroj sloužící k vyřešení sporů i mediace má svá určitá pravidla. Můžeme tedy říct, že se jedná o tzv. postup mediace, který je nezbytný dodržet. Pouze při

⁹⁵ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 629-637. ISBN 978-80-7201-726-3

⁹⁶ WINTEROVÁ, A., a kol. : *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008, s. 629-637. ISBN 978-80-7201-726-3

správném dodržování postupu může být mediace úspěšná a obě strany mohou dospět ke společné spokojenosti.

Základem je dobrovolný souhlas obou zúčastněných stran na tom řešit spor prostřednictvím procesu mediace. Dalším důležitým úkonem je jmenování Mediátora. Na mediátora jsou kladeny velké nároky (viz. kapitola 4.3 Mediátor) a navíc se na něm musí opět shodnout obě strany. Pokud tedy obě strany souhlasí s mediací a určí si svého mediátora, může začít samotný proces mediace. Jednotlivé úkony jsou pak plně v režii mediátora, který sám určuje etapy mediačního procesu. Teoretici zabývající se mediací rozlišují několik základních etap mediace.

1. Předběžná fáze

Tato fáze v sobě zahrnuje zpravidla navázání kontaktů mezi zúčastněnými stranami. Jedná se zejména o telefonický rozhovor, kdy jedna ze stran kontaktuje mediátora a navrhne setkání. Toto setkání je především informativního charakteru, kde mediátor seznámí zúčastněné strany s postupem mediace.

Dále v sobě tato fáze zahrnuje předběžné setkání. Toto setkání může být klíčovým momentem, protože zde se mediátor snaží a o převzetí kontroly nad sporem a navození pocitu důvěry pro obě zúčastněné strany. Proto by se tomuto setkání neměly strany pokoušet vyhnout, dalším důvodem proč by se této schůzky měly strany účastnit je také to, že zde jsou vysvětleny veškeré pravidla mediace a určení data první oficiální schůzky.⁹⁷

Smlouvu o mediaci uzavírají pouze dvě strany, které chtějí daný spor vyřešit, nikoliv mediátor. Jejím obsahem je zejména předmět sporu, který musí být dostatečně a podrobně popsán, jmenovité určení mediátora popřípadě způsob jakým bude mediátor určen. Smlouva o mediaci může také obsahovat určení nákladů mediace nebo také způsoby jejího skončení. Mediace pak probíhá v mezích, které jsou ukotveny v této smlouvě.⁹⁸

2. Samotný mediační proces

Cílem této fáze je vyslechnutí obou stran mediátorem. Mediátor se snaží si získat potřebnou důvěru, aby tak mohl vytvořit neutrální půdu pro obě zúčastněné strany. Mediátor během procesu shrnuje fakta a jednotlivě vyzívá strany k tomu, vyjádřili svá

⁹⁷ LEYNSEELE, V, P, a kol. Mediace jako doplněk (či alternativa?) soudního procesu. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 8, s. 30.

⁹⁸ ZOULÍK, F. Mediace jako alternativa soudního sporu. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 8, s. 29.

stanoviska k danému sporu. Po té co si vyslechne mediátor veškerá stanoviska stran, vytvoří společně s nimi seznam sporných bodů.

3. Formování návrhů

V této fázi mediátor vyvolá diskuzi, která by měla sloužit především k tomu, aby zúčastněné strany definovali své návrhy na vyřešení daného sporu. Mediátor díky své neutralitě nemůže nijak do návrhů řešení sporů nijak zasahovat. Potencionální návrhy na vyřešení sporů jsou čistě v režii dvou znesvářených stran.

4. Rozhodovací fáze

Cílem této fáze je analýza všech potenciálních návrhů, které strany definovaly v předchozí fázi. Rolí mediátora v této fázi je především vyvažovací. Snaží se tedy udržovat poměr sil mezi oběma stranami a tím tak dospět k uzavření dohody. Mediátor by měl v této fázi převést soupeření obou stran na vzájemnou spolupráci a hledání toho správného kompromisu a docílit toho, aby dohoda byla akceptovatelná pro obě strany.

5. Návrh dohody

V této fázi mediátor sestavuje přehled bodů, ve kterých se znesvářené strany shodly. Na základě přehledu těchto bodů a jejich vysvětlení začne mediátor pracovat na návrhu dohody, který v sobě zachycuje vše, k čemu se dospělo v rámci přechozích fází.

6. Schválení dohody

Cílem této fáze je všeobecná akceptace a podpis dohody. Návrh dohody, který zpracoval mediátor v předchozí fázi je nyní podroben přezkoumání oběma stranami společně s jejich právními zástupci. Pokud je tento návrh oběma stranami schválen, je připraven k podpisu. Dohodu podepisují obě strany společně s mediátorem. Výsledkem úspěšné mediaci je schválená a podepsaná dohoda.⁹⁹

3.3 Další možné formy řešení sporů

Výše jmenované a popsané alternativy jak řešit spor jsou jen slabým výčtem. Existuje velké množství dalších možností jak řešit vzniklé spory jako už formální cestou (viz. rozhodčí řízení) nebo cestou neformální (mediace nebo konciliace). Existují taky

⁹⁹ LEYNSEELE, V, P, a kol. Mediaci jako doplněk (či alternativa?) soudního procesu. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 8, s. 30.

kombinace těchto jednotlivých alternativ a tím tak rozšiřují nabídku o další možnosti řešení sporů. Jedná se především o kombinace mediace a rozhodčího řízení (med/arb), kdy v případě neúspěšné mediace spor plynule přechází do druhé formy řešení sporů pomocí arbitráže.

Tyto alternativní případy řešení sporů mají společné to, že jsou dobrovolné a řeší se za pomoci třetí, nestranné osoby. Obecně jsou tyto alternativy uváděny pod zkratkou ADR (Alternative Dispute Resolution).

V této diplomové práci jsem se zaměřil na dvě, dle mého, nejčastější, nejvyužívanější a ekonomicky nejlépe zhodnotitelné alternativní formy řešení sporů.

4 Srovnání ekonomických aspektů jednotlivých alternativ

V této kapitole se diplomová práce bude zabývat srovnáním výše uvedených alternativ řešení sporů. Tedy porovnání soudního řízení s dalšími dvěma nejčastějšími formami jak řešit spor. Na základě těchto skutečností jsem tuto část analytickou část rozdělil na dvě menší subkapitoly.

První subkapitola se zabývá několika parametry, dle kterých bude v rámci diplomové práce provedeno srovnání. Druhá subkapitola je zaměřena na veřejnost a sběr dat pomocí dotazníkového šetření. Díky získaným údajům z odpovědí respondentů se pak chci pokusit o další porovnání jednotlivých alternativ způsobů řešení sporů.

Parametry (hlediska) rozhodování

V práci bych rád zohlednil několik hledisek, parametrů, které mají vliv na rozhodování, jakým způsobem bude spor vyřešen.

1. Finanční hledisko
2. Časové hledisko
3. Hledisko závaznosti rozhodnutí
4. Hledisko dostupnosti právní normy
5. Hledisko využitelnosti

Finanční hledisko bude jedním z nejdůležitějších parametrů, který ovlivní rozhodnutí poškozeného, jakým způsobem bude spor řešit. Podstatou finančního hlediska je zjistit náklady poškozeného potřebné k tomu, aby se mohl domáhat svého práva nebo zadostiučinění.

Časové hledisko pak zohledňuje dobu trvání celého sporu od jeho začátku řešení až po dosažení výsledku, tedy rozhodnutí. Hledisko závaznosti může mít taky svůj podíl na výběru způsobu řešení sporu z důvodu preference rychlejšího dosažení výsledku.

Výsledek řešení sporu může mít několik forem. Bud jde o rozhodnutí soudu popřípadě rozhodčího soudu nebo rozhodce, kdy je rozhodnutí právně závazné, nebo o dohodu mezi oběma stranami.

Hledisko dostupnosti právní normy jsem se rozhodl ze své diplomové práce vyloučit. V dnešní době pokročilých informačních technologií, kdy jsou právní normy volně k nahlížení na internetových portálech, se mi toto hledisko jeví jako zbytečné.

Každá z výše jmenovaných alternativ má své specifické uplatnění v oboru práva, nicméně ne všechny lze aplikovat na veškeré typy sporů. Hledisko využitelnosti tak popisuje případy, ve kterých lze danou alternativu využít.

Konečnou fází je zohlednění výhod a nevýhod jednotlivých alternativ, kdy budou jednotlivé alternativy porovnány na základě dostupných informací a poznatků načerpaných během psaní této kapitoly a vlastního úsudku.

Všechny zmíněné parametry mají vliv na rozhodnutí a výběru jakou formou bude poškozený spor řešit. Neexistuje žádný návod na to, která z výše zvolených alternativ je pro daný spor nejefektivnější. Úkolem této diplomové práce je porovnat tyto alternativy řešení sporů mezi sebou. Součástí diplomové práce je rovněž dotazník, který zjišťuje povědomí osob o jiných alternativách řešení sporů. Dále by měl dotazník u respondentů, kteří znají více alternativ řešení sporů zohlednit, jakou formu řešení sporů by si v případě poškození svých práv sami zvolili.

4.1 Srovnání dle hledisek

Tato kapitola se bude zabývat srovnáním výše uvedených hledisek.

4.1.1 Srovnání dle finančního hlediska

Podstatou finančního hlediska, je, jak už bylo nastíněno výše, vyčíslení přibližných nákladů na jednotlivé alternativy řešení sporů.

Soudní řízení

Pokud se zaměříme na soudní řízení, zjistíme, že se náklady u jednotlivých účastníků liší. Náklady soudního řízení jsou uvedeny v samostatné kapitole 2.11 Náklady řízení. Náklady vznikají na obou stranách jak účastníkům, tak jejich zástupcům v podobě jízdného, stravného, nocležného a v podobě ušlé mzdy. Nicméně zde existují i soudní poplatky, které musí zaplatit strana, která se domáhá svého práva, tím, že podá k příslušnému soudu žalobu. Tento poplatek musí být touto stranou zaplacen před začátkem nebo během řízení. Teprve po vyřešení sporu, rozhodnutím soudu, může strana požadovat náhradu veškerých výdajů spojených s daným soudním řízením.

Příklad:

Strana A podá žalobu k příslušnému soudu na stranu B a domáhá se tak svého práva. Straně A i straně B vznikají náklady v podobě již zmiňovaného jízdného, stravného nebo nocležného. Straně A navíc vznikají náklady v podobě soudních poplatků, které musí soudu uhradit za to, že se domáhá svého práva a je iniciátorem toho, aby byl spor vyřešen. Pokud strana A daný spor před soudem vyhraje, budou jí přiznány veškeré náklady spojené se soudním řízením a zaplacený stranou B. Výše těchto nákladů je dána rozhodnutím soudu. Pokud strana A před soudem neobstojí, musí zaplatit vynaložené náklady spojené se soudním řízením straně B. V případě, že strany dospějí ke smíru ještě před konáním prvního jednání soudu, existuje možnost navrácení soudního poplatku straně A, která se domáhala svého práva.

Rozhodčí řízení

U rozhodčího řízení se náklady jeví jako nižší než je tomu u předchozí alternativy, ale tomu tak být nemusí. Vyplývá to rozhodčí smlouvou, která je sepisována ještě předtím, než se o sporu jedná. Tím tak není známa obtížnost sporu. Dalším důvodem může být, také to, že rozhodčí řízení trvá podstatně kratší dobu. Subjektům řízení se pak náklady nenabíhají v takové míře, jako u delších sporů. Odměny rozhodců mohou být sepsány v rozhodčí smlouvě, ale v praxi převažuje případ, kdy jsou rozhodci placeni formou časové mzdy.

Pokud se jedná o řešení sporu před stálým rozhodčím soudem, platí zde stejná pravidla jako u soudu obecných. Každý rozhodčí soud má své poplatkové řády, které se od sebe liší. V těchto řádech je odměna uvedena procentem ze sporu, je však ohraničena nejnižší a nejvyšší částkou. U obecných soudů činí tyto poplatky 4 % z hodnoty předmětu sporu s výjimkou podání žaloby elektronickou cestou, kdy se tento poplatek pohybuje na poloviční výši. U rozhodčích soudů se tyto částky pohybují od 3 % až 8 % a odlišují se dle počtu rozhodců, sporu nebo druhem rozhodčího soudu. Například Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR mají stanovený soudní poplatek ve výši 3 % z hodnoty sporu minimálně však 7000 Kč a maximálně 1 000 000 Kč.

Soudní řízení se zdá být výhodnější při řešení sporů, týkajících se menších částek, například při sporu o majetkové hodnotě 15 000 Kč činí soudní poplatek 600 korun, což je průměrná hodinová mzda většiny rozhodců. V případě využití stálého rozhodčího soudu

jako je výše uvedený Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR by tento spor vyšel mnohem nákladněji. Proto je třeba zmínit, že rozhodčí řízení má svůj smysl pouze při řešení sporů s vyšší majetkovou hodnotou.

Mediace

Mediace je ze zmíněných forem nejméně nákladnou. Odměna se zde vyplácí pouze mediátorovi a ty se liší s osobou mediátora. Jednotliví mediátoři mají své pevné časové odměny, od kterých se odvíjí i celková nákladovost Mediace.

Příklad:

Strana A i strana B po dohodě souhlasí, že spor bude řešen pomocí mediace. Určí si osobu mediátora, který má své pevné časové sazby. Mediátor stanoví frekvenci a počet schůzek od, kterých se pak odvíjejí celkové náklady.

4.1.2 Srovnání dle časového hlediska

Časové hledisko zohledňuje celkovou dobu trvání celého sporu od jeho počátku, až po jeho vyřešení, tedy rozhodnutí, popřípadě sepsání dohody.

Soudní řízení

Soudní řízení je jednou z nejnáročnějších alternativ, jak řešit spor co se týče nároku na čas. Soudní řízení je obvykle běh na dlouhou trať a než soud dospěje ke konečnému rozhodnutí, může uplynout někdy i několik let. Důvodem je může být to, že soudní řízení je více formalizované a tudíž pomalejší než ostatní alternativy řešení sporů Pro přiblížení skutečnosti, jak dlouho může trvat spor, přikládám tabulky ze statistického úřadu.

a) Průměrná délka soudního řízení ve dnech v rámci trestního řízení

Následující tabulka popisuje průměrnou dobu soudního řízení v oboru trestního práva. Pokud zaměříme na délku řešení sporů u soudů v první instanci, zjistíme, že průměrné doby řešení sporů v jednotlivých letech nepřesahují dobu jednoho roku.

Pokud se zaměříme na krajské soudy, jakožto soudy II. instance, zjistíme, že doba řešení sporů je tam mnohdy vyšší a to mnohdy i o dvojnásobek. Důvodem jsou podaná odvolání, ke kterým se musí soud vyšší instance vyjádřit. Tím se doba řešení sporu rapidně prodlužuje. Průměrná doba řešení sporu soudem v II. Instanci za všechny uvedené období činí téměř 687 dní.

Tabulka 1: Průměrná doba soudního řízení v rámci trestního práva

Okresní soudy							
rok	1995	2001	2002	2003	2004	2005	2006
dny	179	265	273	268	265	254	242
Krajské soudy							
rok	1995	2001	2002	2003	2004	2005	2006
dny	455	627	726	758	829	697	714

zdroj: www.czso.cz

- b) Průměrná délka soudního řízení ve dnech v rámci řízení občanskoprávních věcí

Průměrná délka soudního řízení týkající se občanskoprávních věcí je rovněž poměrně zdoluhavá. Z tabulky 2 je zřejmá rostoucí časová náročnost procesů, které trvají v průměru déle jak jeden rok. Důvodem může být to, že jsou v tabulce uvedené průměrné hodnoty společně pro soud I. a II. instance.

Tabulka 2: Průměrná délka soudního řízení ve dnech v rámci občanskoprávních věcí

Okresní soudy a Krajské soudy							
rok	1995	2001	2002	2003	2004	2005	2006
dny	365	545	546	545	545	443	525

zdroj: www.czso.cz

- c) Průměrná délka soudního řízení ve dnech v rámci řízení o nezletilých dětech

Co se týče průměrné délky soudního řízení v rámci řízení o nezletilých dětech, zjišťujeme, že soudní spory nepřesahují délku jednoročního období. Dá se říci, že tyto spory jsou méně náročné, než spory uvedené výše a nemusí se řešit u soudu II. Instance. Tato forma řešení sporů může být rovněž na příkaz soudu projednána jinou alternativou řešení sporu (mediací nebo arbitráží), na jejímž základě pak soud může vydat pravomocné rozhodnutí a spor tak ukončit.

Tabulka 3: Průměrná délka soudního řízení ve dnech v rámci řízení o nezletilých dětech

Okresní soudy							
rok	1995	2001	2002	2003	2004	2005	2006
dny	237	222	220	213	212	208	200

zdroj: www.czso.cz

d) Průměrná délka soudního řízení ve dnech v rámci obchodních věcí

Průměrná délka soudního řízení týkající se obchodních věcí patří k časově nejnáročnějším případům vůbec. Z Tabulky 4 je zřejmé, že časové období nutné pro vyřešení takových sporů přesahuje délku tří a půl let.

Tabulka 4: Průměrná délka soudního řízení ve dnech v rámci obchodních věcí

Krajské soudy				
rok	2002	2003	2004	2005
dny	1335	1422	1402	1383

zdroj: www.czso.cz

Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení, jak už bylo řečeno, je další možnou alternativou jak řešit spor. Otázkou však zůstává, jestli je arbitráž časově méně náročná než řešení sporu pomocí soudního řízení. Při hledání odpovědi na tuto otázku, jsem zjistil, že neexistují žádné statistiky, které by popisovali dobu trvání rozhodčího řízení. Nicméně si troufám říci, že řešení sporu cestou arbitráže je několikanásobně kratší než řešení sporu pomocí soudu.

Rozhodčí řízení může trvat od podání žaloby až do vydání rozhodnutí v ideálním případě i 4 týdny. V nejhorším případě, tedy nejdéle 12 týdnů, což se dá považovat za dobu, ve které ve většině případu soudního řízení není nařízeno ani první jednání ve věci. Délka rozhodčího řízení se mění dle institucí, které spory řeší. Nejvyšší rozhodčí soud ČR uvádí, že je schopen spor vyřešit do tří týdnů od podání žaloby.¹⁰⁰ Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR uvádí průměrnou délku sporu rámci několika týdnů popřípadě měsíců.¹⁰¹ Důvodem nižší časové náročnosti soudního řízení může být menší formalizovanost rozhodčích soudů, než je tomu u soudů obecných. Rozhodčí soud se také specializuje jen na určité druhy sporů a tím nejsou tak vytížené jako soudy obecné.

Mediace

Mediace je rovněž další úspornější alternativou jak řešit vzniklé spory ať už se to týká finančních nákladů nebo časového hlediska. Opět neexistují žádné statistiky, které by vypovídaly o tom, v jaké míře mediace spoří čas oproti řízení před soudem. Dle mého

¹⁰⁰ Nejvyšší rozhodčí soud [online]. 2009 [cit. 2011-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.isoud.cz/>>.

¹⁰¹ Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře české republiky [online]. 2009 [cit. 2011-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.soud.cz/faq>>

hraje roli v tomto případě mnoho faktorů, zejména však: osoba mediátora, typ sporu nebo ochota účastníku se účastnit sjednaných schůzek s mediátorem apod.

Nelze tedy s přesností říci jak je mediace časově náročná. Proto pro tuto diplomovou práci použiju odhad, který jsem si dovolil převzít z údajů Asociace mediátorů ČR, kteří uvádí, že průměrná délka mediace se může pohybovat okolo rozmezí 60 dnů, co se týče sporů v občanskoprávních věcech nebo ve věcech řízení o nezletilé dítě.¹⁰² Pokud tento výsledek porovnáme s výsledkem řešení stejného sporu soudní cestou, zjistíme, že mediace skutečně časově méně náročná a v jistých případech pomáhá předejít zdlouhavému soudnímu řízení nebo jej při nejmenším zkrátit.

4.1.3 Srovnání dle právní závaznosti rozhodnutí

Každá alternativa má svou specifickou formu rozhodnutí. Tato kapitola se zabývá jejich právní závazností.

Soudní řízení

V rámci soudního řízení je výsledek sporu dán rozsudkem, usnesením soudu nebo platebním rozkazem. Rozhodnutí soudu je právně závazné pro všechny zúčastněné strany, nabývá tedy právní moci a je exekučně vymahatelné. Soud určuje, zda se proti rozhodnutí soudu může účastník odvolat.

Rozhodčí řízení

Výsledkem rozhodčího řízení je vydání rozhodčího nálezu nebo usnesení rozhodčího soudu popřípadě předsedajícího rozhodce. Rozhodčí nález stejně jako usnesení obsahuje doložku o právní moci. Rozhodnutí vydané rozhodčím soudem je právně závazné pro všechny zúčastněné strany a její splnění je možno vymáhat exekučně

Mediace

Mediace je zvláštní alternativou řešení sporů, která nespočívá ve vyřešení sporů třetí autoritativní osobou, jako je to v případě soudu nebo arbitráže. Strany dospívají k závěru samy za pomoci třetí nezúčastněné osoby. Výsledkem mediace je pak uzavření dohody, která je akceptovatelná pro obě strany. Tuto dohodu nebo její část lze uzavřít písemně, na základě formy notářského zápisu s přímou vykonatelností nebo také předložit soudu ke

¹⁰² Asociace mediátorů ČR [online]. 2011 [cit. 2011-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.amcr.cz/priklady-praxe/>>

schválení ve formě smíru. Pokud je dohoda schválena soudem, je možné závazky obsažené v dohodě vymáhat exekučně.

4.1.4 Srovnání dle hlediska využitelnosti

Hledisko využitelnosti popisuje případy, které jsou typické pro jednotlivé formy řešení sporů, kterými se tato diplomová práce zabývá.

Soudní řízení

Soudní řízení je jedinou univerzální cestou, díky které lze řešit všechny známé spory. Vztahuje se na všechny spory a subjektu je tak zaručeno, že se tak může domáhat veškerých práv v rámci práva trestního, občanskoprávního, rodinného, obchodněprávního apod.

Rozhodčí řízení

Využití rozhodčího řízení lze využít jen v předem stanovených případech. Jedná se především o případy týkající se majetkových sporů. Díky newyorské úmluvě má rozhodčí řízení daleko větší využití její rozhodnutí je akceptovatelné všemi státy, které newyorskou úmluvu přijaly. Rozhodčí řízení je hojně využíváno v rámci mezinárodních a vnitrostátních spotřebitelských sporů či doménových sporů. Zvláštním případem je pak finanční arbitr, který řeší spory mezi klienty a bankou.

Mediace

Využití mediace rovněž není univerzální a lze ji použít jen v určitých případech. Mediace je nejčastěji využívána ve sporech, kdy zúčastněné strany nechtějí poškodit vzájemné vztahy. Proto je mediace doporučována v rámci rodinného práva, pracovního práva, při sporech průmyslového vlastnictví nebo v občanskoprávních sporech, jako jsou nájemní spory nebo sousedské konflikty. Mediace je výjimečná tím, že se dá kombinovat s jinými způsoby řešení sporů nebo ji lze využít jako samostatnou alternativu řešení sporu.

4.1.5 Výhody a nevýhody jednotlivých alternativ

V této kapitole jsou uvedeny výhody a nevýhody jednotlivých alternativ způsobů řešení sporů a jejich vzájemné porovnání.

Soudní řízení

a) Výhody soudního řízení

Jednou z největších výhod soudního řízení je jeho univerzálnost, tedy řešit veškeré spory bez ohledu na jejich charakter ať už se jedná o spory v rámci trestního řízení, občanskoprávního řízení nebo obchodněprávních věcech. Další výhodou je aktivní využívání informačních technologií jako podávání návrhu na žalobu v elektronické podobě či vydání elektronického platebního rozkazu, což v mnoha případech může účastníkům ušetřit čas. Jako velkou výhodou také spatřuji pravomoc soudu. Soud disponuje prostředky, kterými si může vynutit spolupráci třetích osob. Stejně tak nepotřebují žádat o pomoc další instituce nebo jiné orgány. Další výhodou je právní moc rozhodnutí soudu, které je právně závazné pro všechny strany a exekučně vymahatelné. Za výhodou lze také považovat vrácení soudního poplatku, pokud se strany dohodnou na smíru před prvním jednáním soudu. Tento poplatek je účastníkovi přiznán v plné výši. Značnou výhodou je také fakt, že osobou soudce se nemůže stát jakákoliv osoba, která je zletilá a způsobilá k právním úkonům, jako je tomu u rozhodců či mediátorů. Na osobu soudce jsou kladeny vyšší nároky (viz § 34 ZSS) a tím je zajištěna jejich vysoká odbornost.

b) Nevýhody soudního řízení

Největší nevýhodou soudního řízení je jeho časová náročnost, která se pohybuje v řádech let. Soudní řízení se tak stává stresujícím a vyvolává větší tlak na účastníky řízení. Dále si myslím, že i dvojinstančnost soudů vede k delším průtahům soudního řízení a mnohdy se tak osoby, které poškodily právo jiných, prodlužují soudní spory. K delším časové náročnosti přispívá i fakt, že soudní řízení je mnohem více formalizované než ostatní alternativy řešení sporů.

Rozhodčí řízení

a) Výhody rozhodčího řízení

Jednou z předních výhod rozhodčího řízení je časová náročnost, která je několikanásobně nižší než v případě soudního řízení. Další výhodou je volba rozhodce, která je pro arbitrážní řízení specifická. Účastníci si mohou volit nejen osobu rozhodce, ale také jejich počet. Stejně jako u soudního řízení je i pro rozhodčí řízení rozhodnutí, které

nabývá právní moci, mnohdy i rychleji než je tomu u soudního řízení, a je tak exekučně vymahatelné. Díky jednoinstančnosti je spor vyřešen rychleji.

b) Nevýhody rozhodčího řízení

Jednou z největších nevýhod je to, že rozhodčí řízení nelze využít ve všech případech jak je tomu u soudního řízení, ale je v případech majetkových sporů. Za nevýhodu oproti soudnímu řízení se dá považovat omezená pravomoc rozhodčího řízení. Rozhodčí soud popřípadě rozhodci se musí k určitým úkonům dožadovat soudu, obecné soudy v rámci této činnosti plní svou pomocnou funkci. Rozhodci rovněž nedisponují takovými nástroji, aby si vynutili účast třetích osob na řízení. Vyslýchají pouze svědky, kteří se k řízení dostavili dobrovolně. U soudního řízení byla zmíněna výhoda vrácení soudního poplatku v plné výši, která u rozhodčího řízení není možná. Vrácení soudního poplatku je možné jen v případě napadení rozhodčí smlouvy o její neplatnosti. Pokud je rozhodčí smlouva shledána neplatnou vrací se účastníkovi soudní poplatek jen v poloviční výši. Nevýhodu považují také v tom, že na osobu rozhodce nejsou kladeny tak vysoké nároky jako na osoby soudce a tak může nastat případ, kdy osoba rozhodce nemusí s daným případem dostatečné zkušenosti. Toto riziko u soudního řízení odpadá.

Mediace

a) Výhody mediace

V mediaci převládají většinou výhody, kterými jsou bezpochyby nižší náklady než u soudního nebo arbitrážního řízení. Rovněž menší tlak na zúčastněné strany což vede k rychlejšímu vyřešení daného konfliktu. Další výhodou je volba mediátora jako třetí nezúčastněné osoby. Mediace je způsobem jak řešit spor, aniž by jedna strana vyhrála a druhá zůstala poražená, proto mediace nejen vyřeší spor, ale urovná také vztahy mezi oběma stranami a přiklání se také ke zlepšení komunikačních vztahů do budoucna. Další výhodou mediace je, že mediátor je nestranný a strany si samy volí řešení svého sporu. Mediátor se stává důvěryhodnou osobou pro obě strany. Mezi výhodou můžeme řadit i to, že mediaci lze využít místo soudního řízení, v průběhu soudního řízení i po jeho skončení.

b) Nevýhody mediace

Nevýhodu můžeme spatřovat v tom, že mediace není univerzálním nástrojem jak řešit spory a tudíž ji nelze aplikovat na všechny typy sporů. Dá se říci, že mediace je

vhodná k aplikaci při sporech, kdy účastníci mohou volně nakládat se svými právy tedy v řízení občanskoprávních nebo v řízení o nezletilých dětech. Dá se říci, že nevýhoda může být také v tom, že spor nerozhoduje autoritativně třetí strana a je jen na účastnících jak se dohodnou, což může mediaci protáhnout, ale i tak bude vždy časově méně náročná než řešení sporu soudní cestou.

Shrnutí

Pro lepší přehlednost všech výhod a nevýhod daných alternativ řešení sporů jsem vytvořil následující tabulku.

Tabulka 5: přehled výhod a nevýhod jednotlivých alternativ

Alternativa	Výhody	Nevýhody
Soudní řízení	Univerzálnost	Časová náročnost
	Využívání moderních technologií	Dvojinstančnost
	Širší pravomoc soudu	Vysoká formalizovanost
	Právní moc rozhodnutí soudu	
	Možnost navrácení soudního poplatku v plné výši	
	Odbornost osoby soudce	
Rozhodčí řízení	Časová náročnost	Využití jen ve zvláštních případech
	Volba rozhodce a jejich počet	Omezená pravomoc
	Právní moc rozhodnutí	Nemožnost navrácení soudního poplatku
	Jednoinstančnost	Vysoké nároky na přípravu účastníků
Mediace	Nákladovost	Využití jen ve zvláštních případech
	Časová náročnost	Průtahy v podobě bojkotování schůzek jednou ze stran
	Volba mediátora	
	Oběma stranami akceptovatelná dohoda	
	Možnost využití jako doplněk soudního řízení nebo jako samotná alternativa	

zdroj: Vlastní zpracování

4.2 Srovnání dle dotazníkového šetření

Tato kapitola se zabývá výzkumem, který by měl malou měrou přispět k cíli této diplomové práce.

4.2.1 Předmět analýzy

Cílem výzkumu je zjištění povědomí veřejnosti o jiných alternativách řešení sporů a zjištění jejich preferencí v rámci dostupných alternativ, řešených v této diplomové práci. Pro sběr potřebných údajů jsem využil dotazníkové šetření. Výzkum probíhal u obyvatelů s místem bydliště v Ostravě a jejího blízkého okolí u osob starších 18 let.

4.2.2 Postup a metody analýzy

Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole, pro sběr údajů byla využita metoda dotazování, jakožto nejjednodušší, nejlevnější a nejméně náročný způsob sběru potřebných dat.¹⁰³

Dotazník je formulován do několika problémových a identifikačních otázek, z nich některé jsou uzavřené, kdy si respondent volí jednu, popřípadě více, z předem připravených odpovědí. Další část je tvořena otevřenými otázkami, kde respondent může uvést svůj názor. Respondenti byli informováni, že dotazník složí výhradně pro zpracování této diplomové práce a že je zcela anonymní. Vyhotovený dotazník je součástí přílohy č. 2.

4.2.3 Výsledky analýzy

Dotazování bylo aplikováno na výběrový soubor 100 respondentů kombinovanou formou osobního a písemného dotazování, přičemž pouhých 60 dotazníků se dalo použít k samotnému výzkumu. Ostatních 40 dotazníků obsahovalo chyby, pro které nemohly být použity pro výzkum, nebo je respondenti nezaslali zpět.

Řádně vyplněné dotazníky jsem vyhodnotil a převedl do přehledných grafů. K těmto účelům jsem využil program Excel ze sady MS Office. Níže uvádím zmíněné vyhodnocené grafy s komentářem.

Vyhodnocení otázek

Otázka č. 1: Znáte jiné alternativy řešení sporů kromě řešení sporů soudní cestou?

V této otázce měli respondenti na výběr ze dvou možností ano – ne. Při výběru možnosti „Ne“ respondenti přecházeli rovnou na otázky identifikační a neodpovídali tak na

¹⁰³ KOZEL, R. *Moderní marketingový výzkum*. Praha: Grada publishing, 2006. s. 149-174. ISBN 80-247-0966-X.

otázky č. 2 – 7. Tím se u těchto otázek snížil výběrový soubor o 17 % z celkových 60 na 50 dotázaných.

Obrázek 1: Znalost jiných alternativ řešení sporů mimo soudní řízení



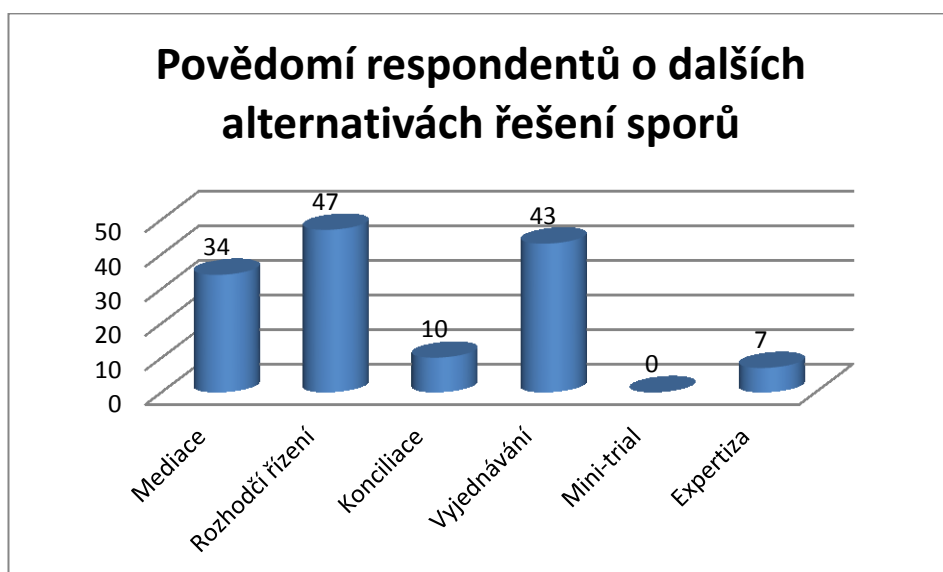
zdroj: Vlastní zpracování

Možnost „ano“ zvolilo celkem 83 % dotázaných respondentů. Tito respondenti se podíleli dále na odpovědích týkajících se problémových otázek, které jsou podstatou toho výzkumu.

Otázka č. 2: Jaké další alternativy řešení sporu znáte?

Tato otázka obsahovala 6 předem nadefinovaných odpovědí, ve kterých byly krom mediace a rozhodčího řízení, jakožto nejznámějších alternativ řešení sporů, kterými se zabývá diplomová práce, zmíněny také další alternativy řešení sporů, jako je konciliace, vyjednávání, mini-trial a expertiza. Respondenti zde mohli uvést více než jednu odpověď.

Obrázek 2: Povědomí respondentů o dalších alternativách řešení sporů



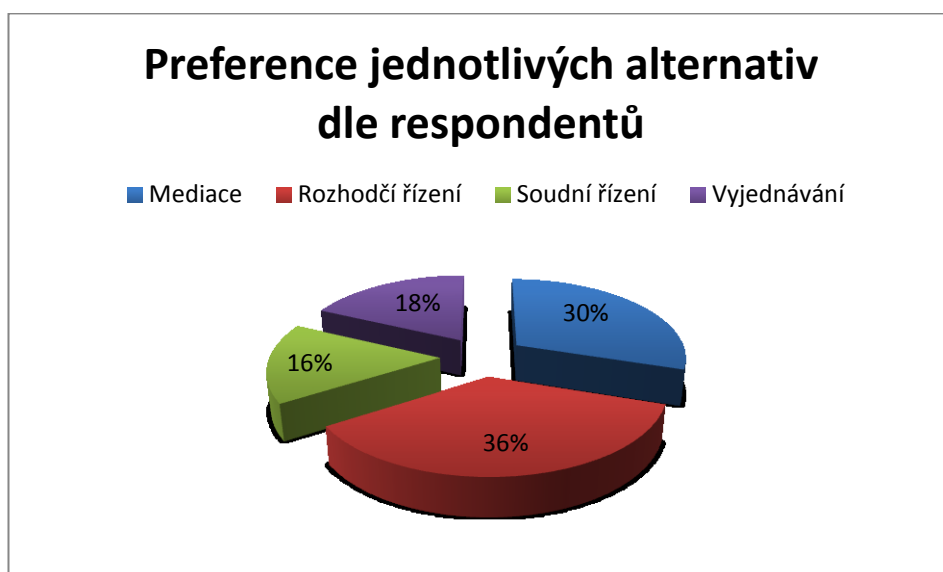
zdroj: Vlastní zpracování

Z výzkumu vyšlo najevo, že nejvíce známou alternativou mezi respondenty je rozhodčí řízení, kterou uvedlo 47 respondentů. Další dosti známou alternativou mezi respondenty je vyjednávání. Tuto možnost uvedlo 43 respondentů. Mediaci uvedlo 34 respondentů a tak jí můžeme považovat také jako známou alternativu řešení sporů. Ostatní formy řešení sporů jako je konciliace, expertiza a mini-trial můžeme považovat za méně známé. Tyto možnosti v dotazníku neuvedlo více než 10 respondentů.

Otázka č. 3: Jakou alternativu byste si na Vašem místě zvolil/a při řešení sporu?

Tato otázka se zdá být zavádějící, protože nelze s určitostí říct, jakou alternativu by respondent volil bez uvedení specifického případu sporu. Navíc dané alternativy jsou typické svým využitím v určitých oblastech práva. Cílem této otázky bylo zjištění preferencí a zjištění, jaké alternativě řešení sporu se respondent přiklání. V tomto případě se jedná o otevřenou otázku, respondent tedy uváděl svou odpověď na základně svého úsudku.

Obrázek 3: Preference jednotlivých alternativ dle respondentů



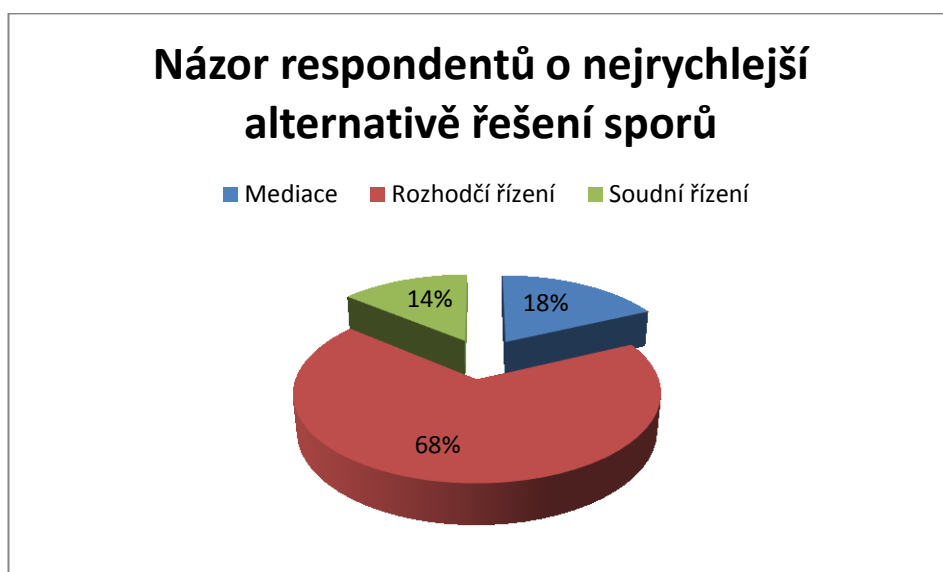
zdroj: Vlastní zpracování

V dotaznících se nejčastěji objevovaly 4 odpovědi. Největší zastoupení mělo rozhodčí řízení, které by si zvolilo 36 % respondentů. Další preferovanou možností jak řešit spor byla mediace, která byla zastoupena 30 %. Řešení sporu pomocí vyjednávání volilo 18 % respondentů. Překvapivě s nejnižším zastoupením mezi respondenty se objevilo soudní řízení, které volilo 16 % respondentů.

Otázka č. 4: Jaká alternativa řešení sporů je dle Vašeho názoru nejrychlejší?

V této otázce měli respondenti na výběr jedné ze tří předdefinovaných možností, které souvisejí s problematikou diplomové práce. Cílem této otázky bylo zjištění, jaká alternativa se jeví široké veřejnosti jako nejlepší z časového hlediska.

Obrázek 4: Názor respondentů o nejrychlejší alternativě řešení sporů



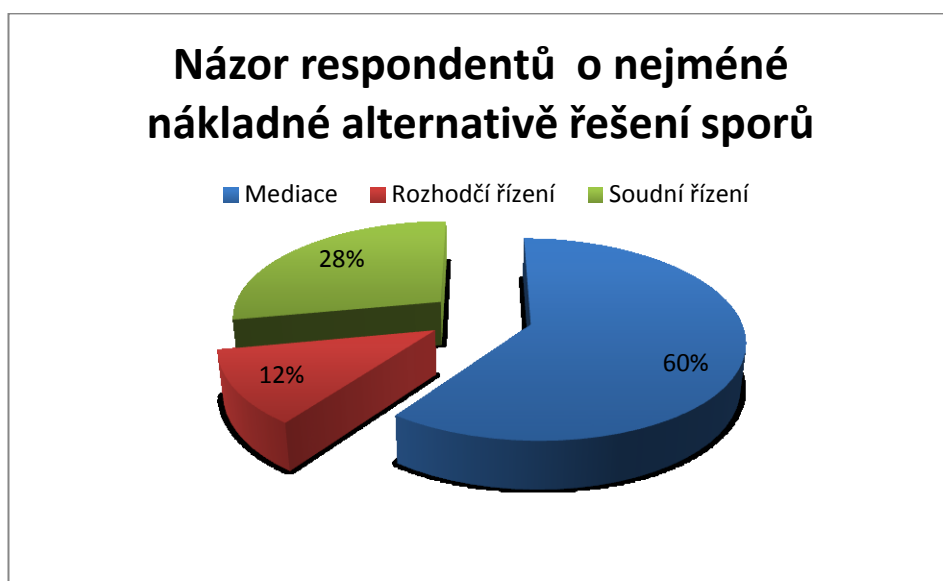
zdroj: Vlastní zpracování

Respondentům se jeví jako nejrychlejší alternativa řešení sporů forma řešení sporů prostřednictvím rozhodčího řízení. Dalších 18 % respondentů spatřuje nejrychlejší alternativu řešení sporů v mediaci. Soudní řízení, jakožto nejrychlejší formu jak řešit sporu uvedlo 14 % respondentů.

Otázka č. 5: Jaká alternativa řešení sporů je dle Vašeho názoru nejméně nákladná?

V této otázce si měli respondenti opět vybrat jednu ze tří předdefinovaných odpovědí jako u předchozí otázky. Cílem této otázky bylo zjištění názoru veřejnosti o tom, jaká alternativa řešení sporů se jim jeví jako nejlepší v rámci finančního hlediska.

Obrázek 5: Názor respondentů o nejméně nákladné alternativě řešení sporů



zdroj: Vlastní zpracování

Z výzkumu je patrné, že drtivá většina respondentů zastává názor, že mediacce je jednou z nejméně nákladných forem jak vyřešit spor. Tuto možnost zvolilo 60 % respondentů. Jako druhá nejméně nákladná alternativa řešení sporů se respondentů jeví řešení sporu soudní cestou. Třetí a poslední alternativou, co se týče časového hlediska, je rozhodčí řízení. Tuto možnost volilo pouhých 12 % dotazovaných.

Otázka č. 6: Domníváte se, že se že řešení sporu převyšuje svou známostí ostatní alternativy řešení sporů?

Cílem této otázky bylo zjištění názoru veřejnosti, o skutečnosti, že soudní řízení svou známostí mnohdy převyšuje ostatní alternativy řešení sporů. Respondenti v rámci této otázky volili jednu ze dvou možností ano – ne.

Obrázek 6: Názor respondentů na známost jednotlivých alternativ v porovnání se soudním řízením



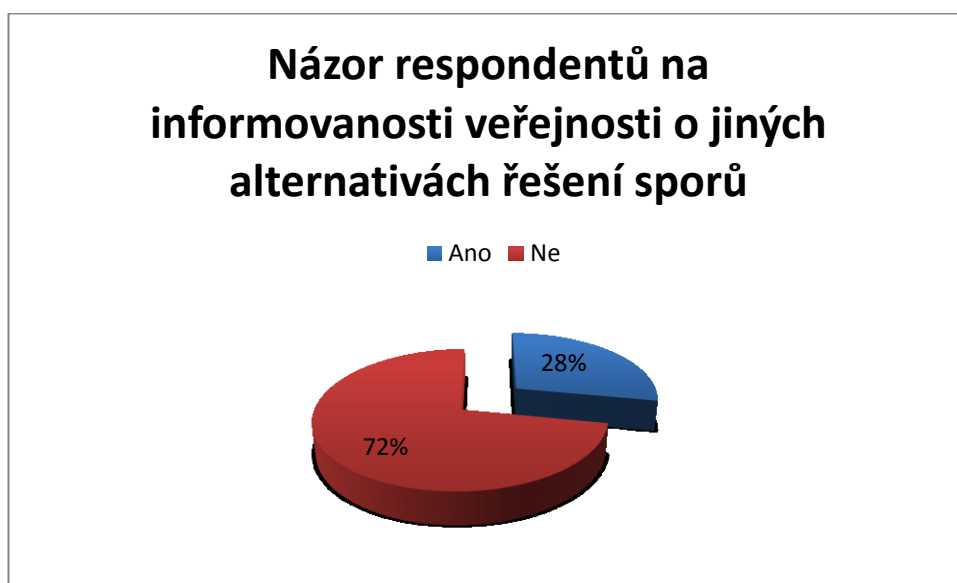
zdroj: Vlastní zpracování

Z výzkumu vyplývá, že respondenti jsou názoru, že soudní řízení opravdu svou známostí převyšuje ostatní alternativy řešení sporů. Tento názor zastává celých 80 % dotázaných. Zbýlých 20 % dotázaných si myslí, že soudní řízení svou známostí nezastiňuje ostatní formy řešení sporů jakými je mediace nebo rozhodčí řízení.

Otázka č. 7: **Domníváte se, že je veřejnost o jiných alternativách jak řešit spor, dostatečně informována?**

Hlavní úkolem této otázky, je zjištění o tom, zda by veřejnost měla být více informována o dalších možnostech jak řešit spor. Respondenti zde měli opět na výběr ze dvou možností odpovědi ano – ne.

Obrázek 7: Názor respondentů na informovanost veřejnosti o jiných alternativách řešení sporů



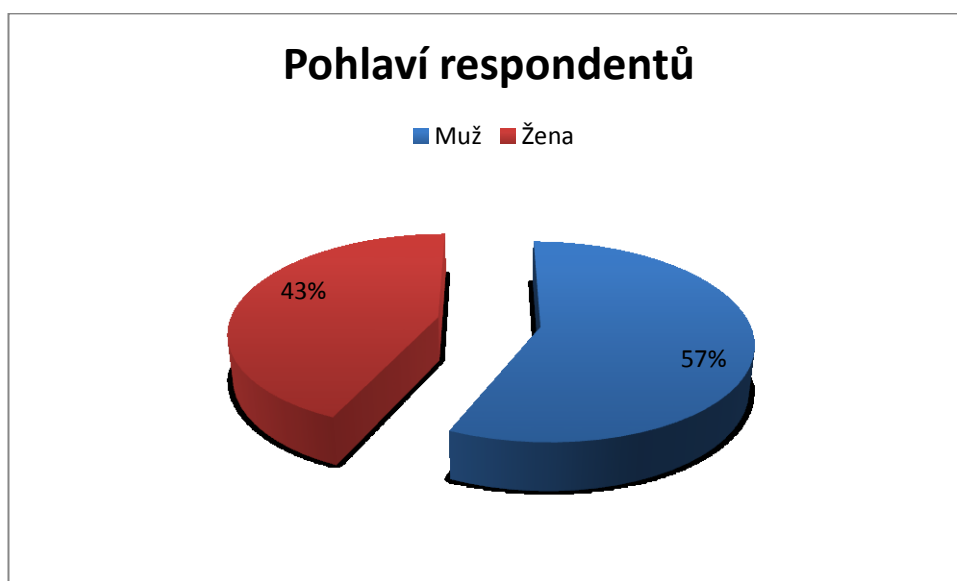
zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti ve svých odpovědích nejčastěji uvádí názor, že veřejnost není dostatečně informována o jiných alternativách řešení sporů. Možnost „Ne“ v této otázce volilo 72 % respondentů. Ostatní dotázaní (28 %) uvádí fakt, že je veřejnost o jiných alternativách jak řešit spor informována dostatečně.

Otázka č. 8: **Vaše pohlaví?**

Cílem této otázky je zjištění základních údajů o respondentech a je první otázkou identifikační. Na tuto otázku odpovídali všichni respondenti bez ohledu na to, jakou zvolili možnost v první otázce. V rámci výzkumu jsem se snažil zachovat vyrovnaný poměr mezi odpovídajícími ženami a muži.

Obrázek 8: Pohlaví respondentů



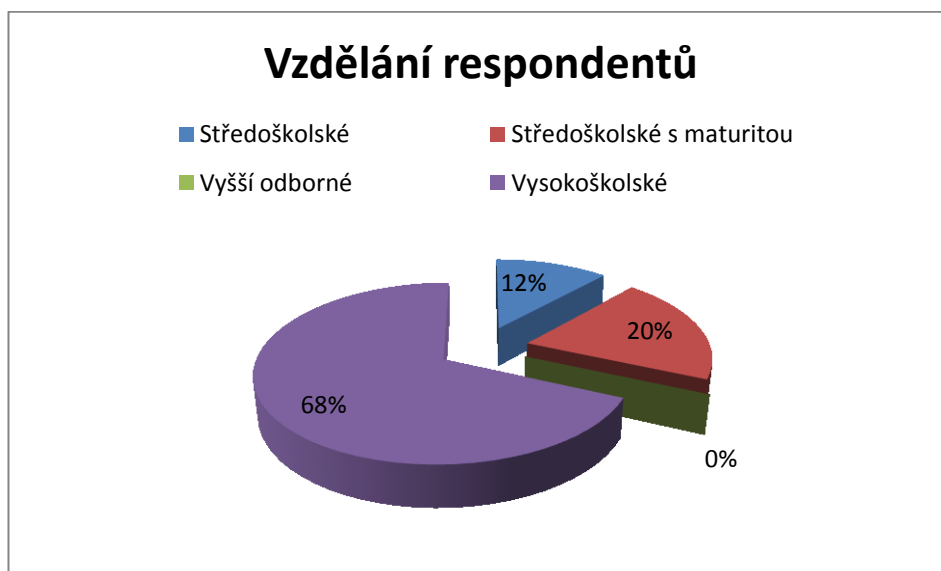
zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu je zřejmé, že ve většině případů vyplnili dotazník muži a to z 57 %. Ženy se na výzkumu podílely 43 %.

Otázka č. 9: Nejvyšší dosažené vzdělání?

Tato otázka se řadí, stejně jako otázka předchozí, mezi otázky identifikační a respondenti si zde volili jednu ze 4 možností.

Obrázek 9: Vzdělání respondentů



zdroj: Vlastní zpracování

Z výzkumu vyplývá, že největší měrou se na tomto šetření podíleli lidé s vysokoškolským vzděláním. Jejich poměr činil 68 %. Další skupinou jsou lidé se

středoškolským vzděláním završeným maturitní zkouškou (20 %). Lidé se středoškolským vzděláním bez maturity byli zastoupeni z 12 %. Dotazník nevyplnil žádný respondent s vyšším odborným vzděláním, proto je toto zastoupení nulové.

4.2.4 Shrnutí

Tato kapitola se zabývá veškerými skutečnostmi, které vyšly najevo v rámci provedeného výzkumu dotazníkovým šetřením.

- ✓ Naprostá většina dotázaných zná i jiné formy řešení sporů, než je řešení sporu pomocí soudního řízení
- ✓ Rozhodčí řízení, mediace a vyjednávání patří mezi další nejznámější alternativy řešení sporů, pokud se nebere v potaz soudní řízení
- ✓ Většina dotázaných by volila řešení sporu za pomoci rozhodčího řízení před mediací, soudním řízením a vyjednáváním
- ✓ Naprostá většina dotázaných usuzuje, že řešení sporu za pomoci rozhodčího řízení je nejrychlejší alternativou jak vyřešit spor
- ✓ Naprostá většina dotázaných usuzuje, že řešení sporu za pomoci mediace je nejméně nákladnou alternativou jak vyřešit spor
- ✓ Naprostá většina dotázaných zastává názor, že soudní řízení svou známostí převyšuje ostatní alternativy řešení sporů
- ✓ Naprostá většina dotázaných zastává názor, že veřejnost není dostatečně informována o dalších možných alternativách jak řešit spory

Pokud porovnáme mezi sebou způsoby řešení sporů za pomoci soudního řízení s jinými alternativami řešení sporů dle názoru respondentů, zjišťujeme, že si většina respondentů myslí, že soudní řízení je nejznámějším způsobem jak řešit daný spor, protože svou známostí převyšuje ostatní alternativy jak řešení sporů. Mezi další známé způsoby, jak řešit spor, je u veřejnosti nejčastěji zastoupeno rozhodčí řízení, mediace nebo vyjednávání. V porovnání preferencí veřejnosti mezi způsoby řešení sporů jasně převládá řešení sporů prostřednictvím rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení je dle veřejnosti také jednou z nejrychlejších způsobů jak vyřešit spor ve srovnání s řešením sporů prostřednictvím mediace nebo soudního řízení. Naopak u srovnání dle finančního hlediska veřejnost zastává názor, že mediace je nejméně nákladnou alternativou jak vyřešit spor.

5 Závěr

Cílem diplomové práce bylo porovnání ekonomických aspektů s jinými alternativami způsobu řešení sporů. Pro zjištění tohoto cíle bylo využito dvou analýz. První analýza byla založena na komparaci soudního řízení, rozhodčího řízení a mediace dle časového hlediska, finančního hlediska a dle hlediska právní závaznosti. Pomocí těchto hledisek jsem stanovil výčet výhod a nevýhod jednotlivých alternativ a navzájem je porovnal.

Dle výše uvedené analýzy jsem dospěl k výsledkům, že dle finančního hlediska se považuje za nejvýhodnější, řešení sporů využitím mediace, kdy jsou náklady závislé pouze na platebních taxách mediátora a počtu schůzek, nikoliv procentním podílem předmětu sporu, vyčísleném v peněžních jednotkách jak je tomu u ostatních alternativ.

Hodnocením dle časového hlediska, jsem dospěl k názoru, že soudní řízení je časově nejnáročnější alternativou způsobu řešení sporů. Délka sporů, které jsou řešeny za pomoci soudního řízení, se pohybují v řádech let. U ostatních zmíněných alternativ je doba, řešení podstatně kratší. Nejde s určitostí říci, jestli spor řešený mediací je časově méně náročný než spor řešený za pomoci rozhodčího řízení. U mediace je časová náročnost podmíněna počtem schůzek, osobou mediátora nebo ochotou zúčastněných stran akceptovat navrhaná řešení. Naopak u rozhodčího řízení je rychlost vyřešení sporů závislá na typu složitosti sporů, počtem rozhodců popřípadě dobrovolností účastníků řízení se soudem spolupracovat. Nicméně se mi jako časově nejméně náročná alternativa jeví mediace, která je založena na dobré vůli a ochotě účastníku se mezi sebou dohodnout.

Porovnáním hledisek závaznosti rozhodnutí jsem dospěl k závěru, že prakticky neexistuje rozdíl mezi pravomocným rozhodnutím obecného soudu a pravomocným rozhodnutím rozhodčího soudu, popřípadě rozhodců. V obou případech jsou tyto rozhodnutí právně závazné a na základě toho lze plnění plynoucí z tohoto rozhodnutí právně vymáhat. Výsledkem mediace není rozhodnutí, ale oboustranně akceptovatelná dohoda, která může mít na žádost jedné ze stran formu notářského zápisu. Díky tomu je dohoda také exekučně vynutitelná. Nedá se tedy říci, který z výsledků daných alternativ je právně nejzávažnější, snad je konstatovat, že mediace se jeví svou právní závazností poněkud slaběji než dvě výše uvedené alternativy.

Hledisko dostupnosti právních norem bylo z diplomové práce vyloučeno.

V porovnání alternativ dle hlediska využitelnosti, soudní řízení jasně převažuje ostatní alternativy řešení sporů, díky svému univerzálnímu využití.

V rámci druhé analýzy bylo využito kvantitativního výzkumu pomocí dotazníkového šetření. Na základě získaných odpovědí jsem zjistil, že jen necelá šestina dotazovaných nezná jiné alternativy řešení sporů. Dále výzkum ukázal, že soudní řízení je nejznámější formou řešení sporu a svou známostí převyšuje ostatní alternativy, jako je mediace nebo arbitráž. V rámci preferencí se respondenti přikláněli k možnosti řešení sporu pomocí rozhodčího řízení před řešením sporu za pomoci soudního řízení nebo mediace. Rozhodčí řízení se také jevilo respondentům jako nejrychlejší možnost, jak řešit vzniklý spor. V porovnání tří výše uvedených alternativ v rámci finančního hlediska, se jeví respondentům jako nejméně nákladná forma řešení sporů mediace před rozhodčím a soudním řízením, kde se zdají být náklady téměř totožné.

Cíl zadané diplomové práce byl splněn, i když se nedá s určitostí říci, která alternativa v rámci řešení sporů je ekonomicky nejlepší. Všechny výše zmíněné alternativy, s výjimkou soudního řízení, mají možnost využití jen v určitých případech. Rozhodčí řízení nebo mediace se sice zdají být mnohdy levnější nebo časově méně náročnou variantou v porovnání se soudním řízením, nicméně, jejich využití je značně omezeno. Díky znalosti případů, ve kterých se dané alternativy dají použít, může osoba, která se chce domáhat svého práva nejen ušetřit finanční prostředky, ale i čas. Proto jsem toho názoru, že by veřejnost měla být informována o dalších alternativách řešení sporů.

Seznam použité literatury

Monografie:

1. HLAVSA, P.: *Občanský soudní řád, soudní řád správní a předpisy souvisící s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce*, 5. aktualizované vydání, Linde, a.s., Praha, 2008. 648 s. ISBN 978-80-7201-706-5
2. HOLÁ, L. *Mediace – způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. 190 s. ISBN 80-247-0467-6
3. KOZEL, R., a kol.: *Moderní marketingový výzkum*. Praha: Grada publishing, 2006. 277 s. ISBN 80-247-0966-X.
4. MATOUŠEK, O. a kol.: *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 230 s. ISBN 80-7178-548-2.
5. STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P.: *Civilní proces a organizace soudnictví*, Masarykova univerzita a Doplněk Brno, 2003. 660 s. ISBN 978-80-7239-155-0
6. WINTEROVÁ, A., a kol.: *Civilní právo procesní*, 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva, Linde, a.s., Praha, 2008. 736 s. ISBN 978-80-7201-726-3
7. ŽATECKÁ, E. *Postavení a úkoly probační a mediační služby*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s. r. o., 2007. 136 s. ISBN 978-80-87071-55-7

Periodika:

1. LEYNSEELE, V, P, a kol.: *Mediace jako doplněk (či alternativa?) soudního procesu. Bulletin advokacie*. 2001, č. 8, s. 30.
2. ZOULÍK, F. *Mediace jako alternativa soudního sporu. Bulletin advokacie*. 2001, č. 8, s. 29.

Právní předpisy:

1. Zákon č. 1/1993 Sb., ústava ČR
2. Zákon č. 99/1963Sb., občanský soudní řád
3. Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích
4. Zákon č. 189/1994 o vyšších soudních úřednících
5. Zákon č. 257/1991 o patentových zástupcích
6. Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1991 sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

7. Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
8. zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
9. Zákona č. 257/2000 Sb., o mediační a probační službě

Internetové zdroje:

1. *Český statistický úřad* [online]. 2007 [cit. 2011-04-25]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/t/C90045AF7B/\\$File/13-51472325.pdf](http://www.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/t/C90045AF7B/$File/13-51472325.pdf)>
2. *Portál veřejné správy české republiky* [online]. 2003 [cit. 2011-04-26]. Dostupné z WWW: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?kam=zakon&c=549/1991>
3. *iPrávník* [online]. 2011 [cit. 2011-04-26]. Dostupné z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/civilni-proces/art_3760/odmena-rozhodce.aspx>
4. *ePravo* [online]. 2008 [cit. 2011-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/mediace-a-arbitraz-novy-system-mimosoudniho-reseni-spotrebitelskych-sporu-53530.html>>
5. *Nejvyšší rozhodčí soud* [online]. 2009 [cit. 2011-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.isoud.cz/>>.
6. *Asociace mediátorů ČR* [online]. 2011 [cit. 2011-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.amcr.cz/priklady-praxe/>>
7. *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře české republiky* [online]. 2009 [cit. 2011-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.soud.cz/faq>>

Seznam zkratek

OSŘ	-	Občanský soudní řád
ZSS	-	Zákon o soudech a soudcích
Např.	-	například
ČR	-	Česká republika
Apod.	-	a podobně
Popř.	-	popřípadě

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....

jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

Seznam příloh

Příloha č. I.:

Organizační schéma soudů ČR

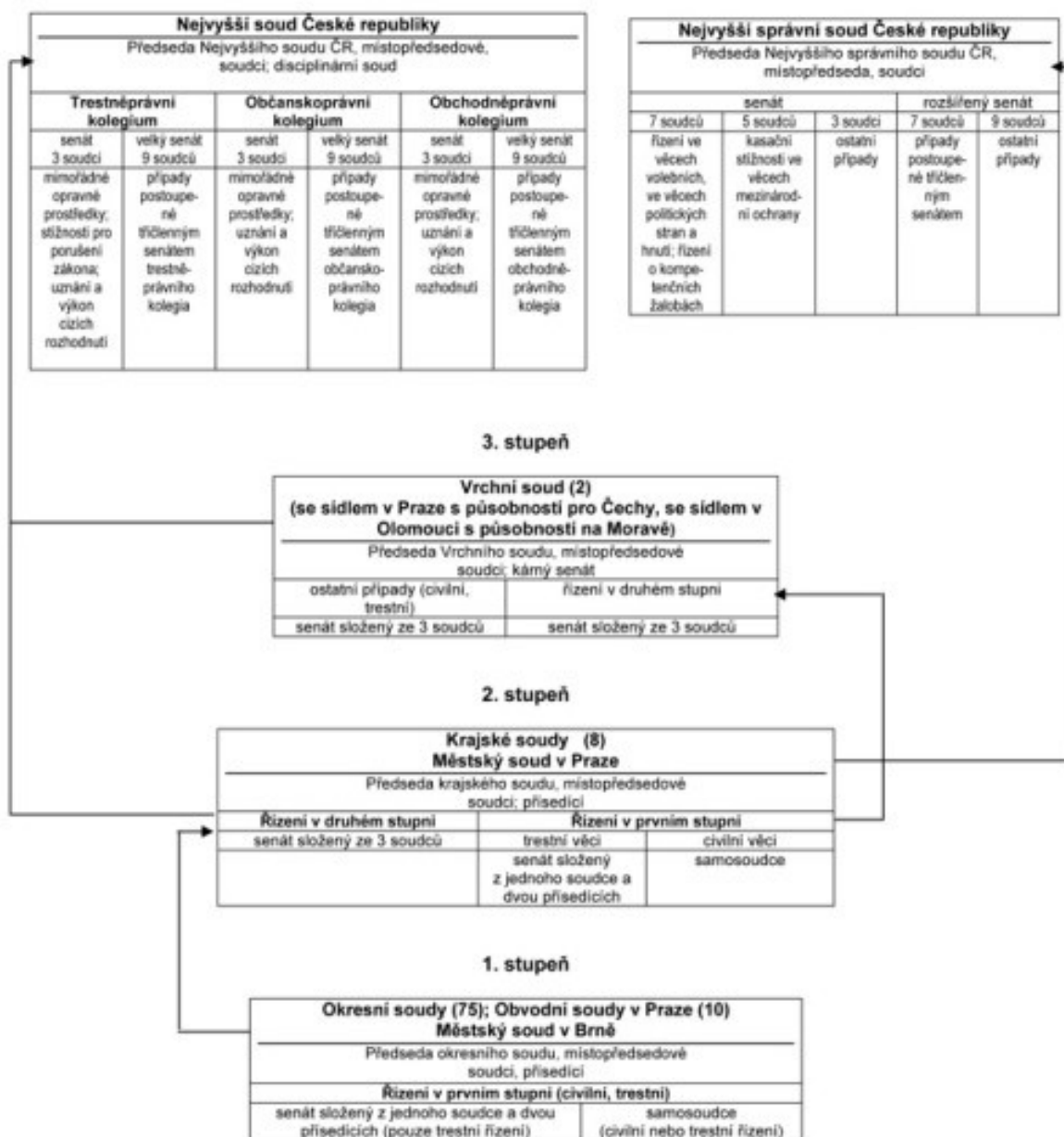
Příloha č. II.:

Dotazník

Organizační schéma soudů České republiky

System soudů v České republice (čtyřstupňový systém soudnictví; dvoustupňové řízení)

4. stupeň



Příloha č. II:

Dotazník

Dobrý den,

rád bych Vás poprosil o spolupráci při vypracování Diplomové práce na téma: Ekonomické aspekty soudního řízení. Tímto Vás žádám o vyplnění krátkého dotazníku, který bude sloužit výhradně pro účely zpracování diplomové práce. Dotazník je zcela anonymní.

Děkuji za spolupráci

Bc. Ctirad Daněk

Student EKf-VŠB, Ostrava

-
1. Znáte jiné alternativy jak řešit spor kromě řešení sporu soudní cestou?(V případě volby odpovědi „Ne“ přejděte prosím na otázku č. 8)

☐ Ano ☐ Ne

2. Jaké další alternativy řešení sporu znáte? (možnost volby více odpovědí)

☐ Mediace

☐ Vyjednávání

☐ Rozhodčí řízení

☐ Mini-trial

☐ Konciliace

☐ Expertiza

3. Jakou alternativu byste si na Vašem místě zvolil/a při řešení sporu?

.....
.....
.....
.....
.....

4. Jaká alternativa je dle Vašeho názoru nejrychlejší? (volba pouze jedné odpovědi)

☐ Soudní řízení

☐ Rozhodčí řízení

☐ Mediace

5. Jaká alternativa řešení sporů je dle Vašeho názoru nejméně nákladná? (volba pouze jedné odpovědi)

☐ Soudní řízení

☐ Rozhodčí řízení

☐ Mediace

6. Domníváte se, že řešení sporu soudní cestou převyšuje svou známostí ostatní alternativy řešení sporů?

☐ Ano

☐ Ne

7. Domníváte se, že je veřejnost o jiných alternativách jak řešit spor dostatečně informována?

☐ Ano

☐ Ne

8. Vaše pohlaví?

☐ Muž

☐ Žena

9. Nejvyšší dosažené vzdělání

☐ Středoškolské

☐ Středoškolské s maturitou

☐ Vyšší odborné

☐ Vysokoškolské